

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χ. Γ. Κ.: Ο άνθρωπος μέσα στον χρόνο	3
Γεώργ. Μποζώνης: Οι στωικοί και ο Επίκτητος	4
Κώστας Ε. Τσιρόπουλος: Θεσμοί και χρόνος	8
Διον. Κ. Μαγκλιβέρας: Ηθική είναι η κρίση στις ανθρώπινες σχέσεις	12
Νικηφόρος Βρεττάκος: "Υποκριτή αδελφέ μου"	17
Πριν 20 χρόνια στις "Κ.Τ.": Κ. Γάλλος: Έφυγε ο Ν. Γ. Πεντζίκης	19
Ν. Γ. Πεντζίκης: Αγών ψυχής (ποίημα)	20
Γ. Βερίτης: Στη δύση της ζωής (Α') (ποίημα)	21
Από τη σοφία του θείου Λόγου: Ρωμαίους στ', 3-11	23
Από τους ι. Πατέρας της Εκκλησίας: Μ. Βασίλειος: Η πλεονεξία αδικεί το κοινωνικό σύνολο	25
Από τη σοφία των προγόνων μας: Ισοκράτους "Προς Δημόνικον"	27
Γ. Δ. Καχωμάνης: Οι ογκοπάγοι (ποίημα)	29
Επιστολές φοιτητών: "Έχω βρει αυτό που ζητούσα" (Γ. Μπάκος) - Στη χριστουγεννιάτικη εκδήλωση (Μ. Καρατζάογλου) - Ζωντανές σχολικές αναμνήσεις (Ν. Πούλης) - Επαγγελματικός προσανατολισμός: συνταξιούχος (Στ. Ράϊδος)	30
Θέσεις και Προβληματισμοί: Η Ρωσία προωθεί τον πατριωτισμό - Κατάφορη αδικία - Για να πάει καλά η οικονομία - Αποζημίωση μετά από 100 μήνες! - Ελπίδα προς το 2013	33

«ὄν τρόπον ἐπιποθεὶ ἡ ἔλαφος
ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα', 2)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Χρυστ. Γ. Κωνσταντόπουλος
Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

- 1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»
ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100
Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820
FAX: 27410-75727 www.apostolospavlos.gr
- 2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»
ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 210-6443294

Τύποις: Paper Graph
Ετήσια εισφορά 15 ευρώ
Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 5ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 36ο (136ο) • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2013

Ευχόμαστε ολοκάρδια σε όλα τα μέλη των οικογενειών των μαθητών του Σχολείου μας, καθώς και σε όλους τους συνδρομητές που έρχονται αρωγοί στην ιεραποστολική προσπάθεια των Εκπαιδευτηρίων μας, να διέλθουν το Νέο Έτος με ειρήνη, υγεία και με ευλογία όλων των αγαθών εκ μέρους του δωρεοδότη σαρκωθέντος Θεού.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Ὁ ἄνθρωπος πού ὠριμάζει πρέπει νά καταρρίψει τὸ εἶδωλο τοῦ χρόνου. Ἄν ὄχι ὁ πολὺ νέος, ὁ μεγαλύτερος ὅμως αἰσθάνεται τὴν παντοδυναμία τοῦ χρόνου. Ὁ χρόνος ἀποτελεῖ ἓνα σχῆμα μέσα στὸ ὁποῖο εἶναι ὑποχρεωμένος ὁ ἄνθρωπος νά ζήσει. Ζεῖ καὶ κινεῖται σ' ὀρισμένο χρόνο τῆς δικῆς του ζωῆς ἀλλὰ καὶ σ' ὀρισμένο χρόνο τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας.

Ἐμφανίζεται στὴ σκηνὴ σ' ὀρισμένο σημεῖο τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ τότε κινεῖται διαρκῶς πρὸς τὰ ἔμπροσθεν χωρὶς νά ἔχει δικαίωμα κάποιας ἔστω ἐκλογῆς. Ἀπὸ τὸ ἓνα στάδιο τῆς ζωῆς περνᾷ στὸ ἄλλο καὶ ζεῖ διαδοχικὰ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς του. Ὁ χρόνος κυλᾷ. Τὸ μέλλον γίνεται παρὸν καὶ τὸ παρὸν φεύγει καὶ χάνεται στὸ παρελθόν.

Ὁ χρόνος εἶναι μία ἰσχυρὴ δύναμη. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος, κακομαθημένος στὸ ἐγὼ του, ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ ἄμετρο χρονικὸ διάστημα τὸ μικρὸ διάστημα τῆς ζωῆς του. Καὶ τὸ τοποθετεῖ στὴν ἀτέλειωτη θάλασσα τοῦ χρόνου. Πόσοι φόβοι εἶναι συνδεδεμένοι μὲ

τὸ πρόβλημα τοῦ χρόνου! Πόσοι φοβοῦνται ὅτι δὲν θὰ προφθάσουν νά ἔχουν ἔγκαιρα αὐτὸ πού περιμένουν ἀπὸ τὴ ζωὴ!

Ὁ ὠριμος ἄνθρωπος ὅμως ἔχει ἀποκτήσει εἰλικρινῆ καὶ διαρκῆ σχέση μὲ τὸ φαινόμενο τοῦ χρόνου. Ἔχει κάνει τὴ σύνθεση μεταξὺ παρελθόντος, παρόντος καὶ μέλλοντος. Διακρίνει τὸ καθῆκον τῆς στιγμῆς. Διακρίνει τὸν κατάλληλο «καιρὸ». Διακρίνει καὶ σέβεται τὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων.

Ἀπὸ τὶς εἰκόνες τοῦ παρελθόντος, εἴτε εἶναι εἰκόνες δικῶν του βιωμάτων εἴτε εἶναι κληρονομία τῆς ἱστορίας, προσπαθεῖ νά κερδίζει πείρα καὶ σοφία. Βλέπει πρὸς τὸ μέλλον. Ὀπλισμένος καὶ ἔτοιμος, ἐπιδιώκει νά ἐνεργεῖ ὀρθά. Προσπαθεῖ ν' ἀντιμετωπίζει πάντοτε μὲ γενναιοῦτητα ὅσα ἡ ζωὴ τοῦ παρουσιάζει μέσα στὸν ρυθμὸ τοῦ χρόνου. Καὶ ὁ Χριστιανὸς ἄνθρωπος δὲν παύει νά βλέπει κάθε στιγμὴ τοῦ χρόνου σὰν μέρος τῆς αἰωνιότητος.

Χ.Γ.Κ.

ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ

του **Γεωργίου Μποζώνη**,
Προέδρου τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν
τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἡ Στωικὴ Φιλοσοφία ἔχει ὡς ἄπαρχὴ τῆς τὸν Ζήνωνα τὸν Κιτιέα, ποὺ ἦλθε στὴν Ἀθήνα στὴν ἡλικία τῶν 22 ἐτῶν. Ἐμελέτησε φιλοσοφία καὶ ἵδρυσε τὴν Στωικὴ Φιλοσοφία, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν Ποικίλη Στοά, ποὺ εὑρίσκετο στὴν Ἀρχαία Ἀγορά. Τὸν διεδέχθη ὁ Κλεάνθης, πτωχὸς νέος, ὁ ὁποῖος, γιὰ νὰ ἔχῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀντλοῦσε ὕδωρ ἀπὸ τὰ πηγάδια κατὰ τὶς νυκτερινὲς ὥρες· δι' αὐτὸ ὠνομάσθη φρεάντλης. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Χρυσίππος, δημιουργικὸς καὶ πολυγραφώτατος.

Κύριο γνῶρισμα τῆς λεγομένης ἀρχαιοτέρας Στοᾶς εἶναι τὸ «ὁμολογουμένως τῆ φύσει ζῆν», τὸ κατὰ φύσιν ζῆν. Ἡ φύσις ἐξομοιώνεται πρὸς τὸ σύμπαν, ποὺ ἔχει νομιμότητα, ἀκολουθεῖ σταθεροὺς κανόνες, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν «λόγον», ὁ ὁποῖος καθοδηγεῖ, μετατρέπει, ἀλλάσσει, βελτιώνει τὰ ἐν τῷ σύμπαντι συμβαίνοντα. Ἐντεῦθεν ἡ φύσις ἀποτελεῖ τὸν κύριο παράγοντα ὑπάρξεως καὶ λειτουργίας τῶν ἀβίων καὶ ἐμβίων ὄντων. Ὁ ἄνθρωπος διαφέρει ἀπὸ τὰ ζῶα κατὰ τὴν λειτουργικότητα τοῦ λόγου, τὸν ὁποῖο ἀποκαλοῦν «ἡγεμονικόν». Αὐτὸ σχηματίζει τὶς κρίσεις, σημειώνει τὶς ἀντιθέσεις καὶ ἀντιφάσεις καὶ συντελεῖ στὴν δημιουργικότητα τῶν πραγμάτων.

Τὸ κριτήριο τῆς ἀληθείας εἶναι οὐσιῶδες, διότι ὁ λόγος κυριαρεῖ στὴν ὑπαρξὴ τοῦ σύμπαντος καὶ ἀποτελεῖ τὸ ὑπόδειγμα τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ φύσει προδιάθεση πρὸς τὸ ἀγαθὸν τὸν ὁδηγεῖ στὴν πραγμάτωση τῆς ἀρετῆς καὶ ἐντεῦθεν τῆς εὐδαιμονίας. Κατὰ τὴν λαϊκὴ θεώρηση ἡ Περρωμένη ἐκφράζει τὴν νομιμότητα, τὴν ἀδήριτη ἀναγκαιότητα καὶ τὴν ἀπόλυτη ὑποταγή. Τοῦτο, ὅπως εἶναι φυσικὸ, ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ἐλευθερία. Γί' αὐτὸ οἱ στωικοὶ στὸ ἠθικὸ πεδίο ἀνεγνώρισαν τὴν ἐλευθερία δράσεως καὶ πραγματώσεων. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιλέγει, ἀποφασίζει, πράττει. Εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὶς πράξεις του, τὴν συμπεριφορὰ του, τὴν συνεργασία ἢ τὸν ἀνταγωνισμὸ πρὸς τὰ ἄλλα πρόσωπα. Ὁ ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ, στρέφεται στὸ βάθος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀφοβία, τὴν ἀταραξία, τὴν γαλήνη. Περιφρονεῖ ἀξιώματα καὶ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ἀποβλέπει στὴν γυμνασία τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνταπόκρισίν της πρὸς τὸν Θεό.

Ἀκολουθεῖ ἡ λεγομένη Μέση Στοὰ μὲ τὸν Παναίτιο καὶ τὸν Ποσειδώνιο, οἱ ὁποῖοι ἠσχολήθησαν μὲ ὅλες τὶς ἐπιστῆμες τῆς ἐποχῆς τῶν, ὑπέστησαν τὴν ἐπίδραση τοῦ ἀριστοτελισμοῦ καὶ τοῦ πλατωνισμοῦ, ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ δοξασίες τῆς Ἀρχαιοτέρας

Στοάς, καθ' ὅσον ὁ Παναίτιος ἐδέχετο τὴν ψυχὴν συγκειμένην ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος καὶ ἀπέρριπε τὴν ἀθανασία τῆς. Ὁ δὲ Jaeger ἀπέδιδε στὸν Ποσειδώνιο τὴς ἀρχὲς τοῦ νεοπλατωνισμοῦ.

Ἡ Νεωτέρα Στοὰ ἤσκησε ἐπίδραση στοὺς Ρωμαίους, πού ὑπεστήριζαν τὴν πειθαρχία καὶ τὸ σέβας στοὺς θεοὺς καὶ ἐπέμεναν στὴν τήρηση τῶν νόμων. Ἡ Νεωτέρα Στοὰ εἶναι εὐτυχέστερη ἀπὸ τὴς προηγούμενες, διότι ἐσώθησαν κείμενα αὐτῶν πού ἐφιλοσόφησαν, τοῦ Σενέκα, τοῦ Ἐπικτήτου, τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου.

Σ' αὐτὸ τὸ μελέτημα τὸ ἐνδιαφέρον ἐντοπίζεται στὸν Ἐπικτήτο, ὁ ὁποῖος μόνον ἐδίδασκε καὶ δὲν ἔγραφε. Ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ Ἄρριανὸς κατέγραψε ἐπιμελῶς τὴς διαλέξεις τοῦ Ἐπικτήτου. Ἔτσι ἐσώθησαν τέσσερα ἀπὸ ὀκτὼ βιβλία τῶν «Διατριβῶν» καὶ ἰδιαίτερος τὸ «Ἐγχειρίδιον». Ἡ ἔντονη ἐσωτερικὴ ζωὴ, ἡ συνέπεια, ἡ περιφρόνηση τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ὁ πόθος γιὰ τὴν πραγμάτωση τῆς ἀρετῆς, ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐμπνεύσει τοὺς ἄλλους καὶ ἰδιαίτερος τὴν νέα γενεὰ τὸν καθιστοῦν ἡγετικὴ προσωπικότητα, πού ἀσκεῖ ἐπίδραση ὄχι μόνον στοὺς συγχρόνους του ἀλλὰ καὶ στοὺς μεταγενεστέρους.

Δὲν τὸν ἀπασχολεῖ ἡ κοσμολογία τῶν παλαιότερων στωικῶν, οἱ ὁποῖοι μιλοῦσαν γιὰ ἐκπύρωση τοῦ κόσμου, γιὰ ἐπανάληψη τῶν ἰδίων πραγμάτων, τῶν αὐτῶν φαινομένων, τῶν ἰδίων προσώπων. Ὁ Σωκράτης θὰ ἐπανήρχετο μίαν ἡμέρα, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι πού ἐζησαν σὲ παλαιότερη ἐποχὴ. Ὁ Ἐπικτήτος θεωρεῖ τὴν κοσμολογία ὡς ὑπόδειγμα τῆς ἠθικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀτόμου καὶ ἐπιζητεῖ τὴν ὑψωσὴ του σὲ προσωπικότητα. Ἄν ἡ φύσις εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ πα-

ντός, τότε ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ συμμορφωθεῖ πρὸς αὐτήν. «Πάν τὸ κατὰ φύσιν γινόμενον ὀρθῶς γίνεται» (Διατρ. I, XI 6). «Εἰ ταῦτη τοῖς θεοῖς φίλον ταύτη γινέσθω» (I, IV, 24).

Κατὰ τὸν Ἐπικτήτο ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας σημειώνεται μὲ τὸ «ἡγεμονικόν». «Αὕτη οὖν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ πῶς ἔχει» (Διατρ. I, XXVI, 15). Ὁ φιλοσοφῶν ἀγωνίζεται νὰ διαθέτει καθαρὴ σκέψη, ὀρθὸ προβληματισμό, ἀποφασιστικότητα, θάρρος πρὸς ἀντιμέτωπιση τῶν ἐμποδίων. Ἡ ἠθικὴ τοῦ Ἐπικτήτου δὲν εἶναι θεωρητικὴ κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ πλατωνισμοῦ, ἀλλ' ἀποσκοπεῖ στὴν πράξη, πού εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν βούληση τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτὸν ὁ Θεὸς εἶναι ὄντοτητα μὲ συνείδηση· ὅλα τὰ παρακολουθεῖ, ὅλα τὰ γνωρίζει, ὅλα τὰ κατευθύνει. Ἐντεῦθεν ἡ πρόνοια εἶναι οὐσιαστικὸ γνώρισμα τοῦ Θεοῦ. Προβλέπει, μεριμνᾷ, προστατεύει, ὁδηγεῖ. Ἐντεῦθεν ἡ προσευχὴ εἶναι συνήθης ἐκδήλωση τοῦ φιλοσόφου· «ἄγου δὲ μ' ὦ Ζεῦ καὶ σὺ γ' ἡ Πεπρωμένη, ὅπου ποθ' ὑμῖν εἰμι διατεταγμένος» (Ἐγχ. 53, 1). Ἀλλ' ὅπως ἀναφέραμε, ἡ «Πεπρωμένη» εἶναι λαϊκὴ ἐκφορὰ τῆς θεότητος, πού δημιουργεῖ τὸν κόσμον καὶ μεριμνᾷ γι' αὐτόν. Ἐντεῦθεν ὁ Ἐπικτήτος θεωρεῖ ὅτι εἶναι φυσικὰ φαινόμενα οἱ κακοκαιρίες, οἱ ἀσθένειες, οἱ θάνατοι. Πάντα ταῦτα ἀνάγονται στὸν Θεὸ καὶ ὡς «οὐκ ἐφ' ἡμῖν» δὲν ἀποτελοῦν δική μας ἀρμοδιότητα. Ἀντιθέτως ὁ φιλοσοφῶν ἀσχολεῖται μὲ τὰ «ἐφ' ἡμῖν». Εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴς ἀποφάσεις, τὴς πράξεις του, τὴς συνέπειες. Εἶναι ἐλεύθερος νὰ κανονίση τὴς ἀνάγκες τοῦ βίου, τὴς σχέσεις μὲ τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τὴν ὠφέλεια ἢ βλάβη

πὸ δύναται νὰ προκαλῆ τοὺς ἄλλους. Καὶ ὅταν εὐρίσκειται σὲ δυσκολία διερωτᾶται «τί ἂν ἐποίησεν ἐν τούτῳ Σωκράτης ἢ Ζήνων;» (Ἐγχ. 93, 12). «Σωκράτης οὕτως ἀπετελέσθη ἐπὶ πάντων τῶν προσαγομένων αὐτῷ μηδενὶ ἄλλῳ προσέχειν ἢ τῷ λόγῳ» (Ἐγχ. 51, 3).

Ὁ λόγος ἔχει τὴν δυνατὴτητα νὰ σχηματίζη «φαντασίας», δηλαδὴ ἐρεθίσματα προερχόμενα ἀπὸ τὸ περιβάλλον πὸ διαμορφώνονται σὲ παραστάσεις. «Ἔργον δ' ὀρθῆ χρῆσις τῶν φαντασιῶν» (Διατρ. III, XXII, 21). Μία «φαντασία» χαρακτηρίζεται ἀληθὴς μὲ τὴν «συγκατάθεσιν». Ἐφ' ὅσον τὴν ἀποδεχόμεθα, ἡ «φαντασία» καθίσταται «καταληπτική», δηλαδὴ ἔννοια, πὸ δύναται ν' ἀντιστοιχῆ πρὸς τὸ ἀντικείμενό της. Σπουδαιότερες εἶναι οἱ «προλήψεις», πὸ εἶναι ἔννοιες φυσικῆς, ἐνυπάρχουν εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ δύναται νὰ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴς «ἔμφυτες» ἔννοιες. Ἡ ροπὴ τοῦ ἀνθρώπου τείνει νὰ γίνῃ «καλὸς» καὶ «ἀγαθός».

Ἄρα ὀφείλει νὰ ὑπερβαίῃ τὰ ἐμπόδια, τὴν ταραχὴ γιὰ ἔλλειψη χρημάτων, τὴν θλίψη γιὰ ἀσθένεια, τὸν βαθύτατο πόνο γιὰ τὴν ἀπώλεια προσφιλοῦς προσώπου. Ὁ στωικὸς εἶναι ἀτάραχος, ἀγωνιστικὸς καὶ ἡρωικὸς. Ὡραιότητῃ εἶναι ἡ διήγησις τοῦ Πρίσκου τοῦ Ἐλουϊδίου, ὁ ὁποῖος ἦταν συγκλητικὸς καὶ ὁ Βεσπασιανὸς ἤθελε νὰ τὸν ἀποβάλλῃ ἀπὸ τὴν Σύγκλητον. Ἐκεῖνος ὅμως παρετήρησε ὅτι ἐφ' ὅσον εἶναι συγκλητικὸς, ὁ αὐτοκράτωρ δὲν δύναται νὰ τὸν ἀποβάλλῃ. Τότε ὁ Βεσπασιανὸς ἀνταπήντησε, θὰ μείνῃς στὴν Σύγκλητον, ἀλλὰ δὲν θὰ μιλήσῃς. Καὶ ὁ Πρίσκος ἀντέτεινε «μὴ μὲ ἐξέταζε κι ἐγὼ θὰ σιωπήσω». Ἐκεῖνος παρετήρησε ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἐξετάσῃ. Τότε, ἀντέτεινε ὁ Πρίσκος, «ἐγὼ θὰ ἀπα-

ντήσω σ' ὅ,τι εἶναι δίκαιο». «Ἀλλ' ἂν μιλήσῃς, θὰ σὲ σκοτώσω», λέγει ὁ αὐτοκράτωρ. «Δικό σου ἔργο νὰ μὲ ἀποκτείνῃς», «ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα» (Διατρ. I, II, 19-22).

Ὁ φιλοσοφῶν ἔχει ὡς κριτήριον τὴν «προαίρεσιν», τὴν ἐλεύθερον ἐπιλογὴν μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ. «Τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐν προαιρέσει καὶ τὸ κακόν, τὰ δ' ἄλλα πάντα οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, τί ἔτι ταρασσόμεθα, τί ἔτι φοβούμεθα;» (Διατρ. I, XXV, 1). Ἡ ταραχὴ καὶ ὁ φόβος δὲν ἔχουν κανένα νόημα. Διότι ἡ ὑπερνίκησις τῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δική μας βούλησιν. Ἡ «προαίρεσις» εἶναι τὸ κριτήριον τῆς ἐλευθερίας ὅ,τι καὶ ἂν στοιχίσῃ. Οἱ ὀρθῶς «παιδευόμενοι» ἀσκοῦνται στὴν ἀταραξία, τὴν ἀφοβία, τὴν ἐλευθερία. «Τί ἐστιν ἐλευθερία ἢ τὸ ἐξεῖναι ὡς βουλόμεθα διεξάγειν;» Ὅταν ἀμαρτάνῃς, φοβεῖσαι, λυπεῖσαι, ταρασσέσαι, δὲν εἶσαι ἐλεύθερος. «Τὴς θέλει ζῆν ἐξαρτώμενος, προπίπτων, ἄδικος ὢν, ἀκόλαστος, μεμψίμοιρος, ταπεινός; -Οὐδεῖς. -Οὐδεῖς ἄρα τῶν φαύλων ζῆ ὡς βούλεται: οὐ τοῖνον οὐδ' ἐλευθερός ἐστιν» (Διατρ. IV, I, 2-3).

Ἀλλ' ἡ ὑπεροχὴ τῆς ψυχῆς ἐναντι τοῦ σώματος καὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν ἀπαιτεῖ ἀγῶνα, ἄσκησιν, ὑπερνίκησιν τῆς εὐαισθησίας, τῆς ματαίας συγκινήσεως. Ὡς βασικὴ ἀρχὴ εἶναι: «μὴ ζῆται τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα ὡς γίνεται καὶ εὐροήσεις» (= θὰ εὐτυχήσεις) (Ἐγχ. 8). «Νόσος σώματος ἐστιν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὐ». «Ἐὰν πόνος προσφέρῃται, εὐρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορία (ὑβρις, περιφρόνησις) εὐρήσεις ἀνεξικακίαν». Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἄσκησιν, ἐπαναληπτικότητα, ἐπιμονή, συνεχῆ στοχασμὸν σὰ δεινά τῆς ζωῆς πρὸς ὑπερνίκησιν καὶ

αυτοκυριαρχία. «Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἶπης ὅτι "ἀπώλεσα αὐτό", ἀλλ' ὅτι "ἀπέδωκα". Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. ἢ γυνὴ ἀπέθανεν; ἀπεδόθη» (Έγχ. 11). Ἄντὶ τὸ παιδί "ἀπέθανε", ἐπεστράφη, ὅθεν ἐξῆλθε. Διότι «σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ Θεοῦ· ἔχεις τι ἐν σεαυτῷ μέρος Ἐκείνου. Τί οὖν ἀγνοεῖς τὴν συγγένειαν; Τί οὐκ οἶδας πόθεν ἐλήλυθας;» (Διατρ. II, VIII, 11-12). Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ προέρχεται καὶ εἰς Αὐτὸν καταλήγει.

Ὁ Ἐπίκτητος ἐπιμένει στὴν ἀπάθεια καὶ τὴν ἀταραξία. «Κρεῖσσον γὰρ λιμῶ ἀποθανεῖν ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταραπτόμενον» (Έγχ. 12, 1). Εἶναι προτιμότερο νὰ πεθάνης ἀπὸ πείνα, ἀλλ' ἄλυπος καὶ ἄφοβος παρὰ νὰ ζῆς ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ταραχῇ. «Ἐὰν θέλῃς τὰ τέκνα σου καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς φίλους σου πάντοτε ζῆν, ἡλίθιος εἶ» (Έγχ. 14, 1). «Θάνατος καὶ φυγὴ (=ἐξορία) καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔσωσαν καθ' ἡμέραν» (Έγχ. 21). Θυμίζει τὴν «μελέτην θανάτου» τοῦ Πλάτωνος, ἡ ὁποία ὑπέρκειται τῆς ἀταραξίας, ἀφοῦ ἀποβλέπει στὴν ἀθανασία.

Ἡ καθημερινὴ ἄσκηση καὶ γυμνασία τείνουν στὴν ταύτιση τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεό. «Θέλει με Ἐκείνος πυρέσειν; Κἀγὼ θέλω. Θέλει ὀρμᾶν ἐπὶ τι (νὰ ἐπιδιώκῃ κάτι); Κἀγὼ θέλω. Θέλει ὀρέγεσθαι (ἐπιθυμεῖ κάτι); Κἀγὼ θέλω» (Διατρ. IV, I, 89). Αὐτὴ ἡ ταύτιση τοῦ προσώπου μὲ τὴν θεότητα ἀνέπτυξε πολλὴν φιλολογία καὶ μυθολογία. Μερικοὶ ὑπεστήριξαν ὅτι ὁ φιλόσοφος ἐγνώριζε τὴς Γραφῆς καὶ εἶχε ὑποστῆ τὴν ἐπίδρασίν των. Ἀναφέρεται ὅτι εἶχε ἀλληλογρα-

φία μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, ὑπόθεσιν πού δὲν εἶναι ὀρθή, ἀν σκεφθῆ κανεῖς ὅτι ὁ Ἐπίκτητος θὰ ἦταν δύο ἐτῶν, ὅταν ὁ Παῦλος ἦλθε στὴν Ἀθήνα τὸ 52 μ.Χ. Μποροῦμε ὁμως νὰ ὑποθέσωμε ὅτι ὁ Ἐπίκτητος εὐρισκόμενος στὴν Νικόπολιν θὰ ἐγνώριζε τὴν ὑπαρξὴν κύκλου χριστιανῶν, πού τοὺς ὀνομάζει Γαλιλαίους ἢ Ἰουδαίους.

Ἡ περιφρόνηση τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, τὸ παρελθὸν τοῦ ὡς δούλου, ἡ συνεχῆς ἀναζήτησις τοῦ πνευματικοῦ πλοῦτου, τὸ πνεῦμα θυσίας καὶ ἀφιερῶσεως στὸν Θεό, ἡ βίωσις καὶ ἡ ἀκτινοβολία τῆς ἀρετῆς προκάλεσαν τὸ ἐνδιαφέρον πολλῶν χριστιανῶν διανοουμένων, τοῦ Ὠριγένη, τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Ἀβγουστίνου, μοναχῶν πού εἶχαν τὸ «Ἐγχειρίδιον» ὡς ὑπόδειγμα. Ἡ ἐπίδρασί του ἄλλωστε διέρχεται τοὺς αἰῶνες καὶ φθάνει στὶς ἡμέρες μας.

Ἐνῶ ἦταν πτωχός, ζούσε σὲ μετῶ γαλεῖο. Ἦξερε τί ζητοῦσε ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ὁ ἀγώνας ἦταν τὸ γνώρισμά του. Τὸ βλέμμα του ἐτόξευε ψηλά. Ἔσχιζε τοὺς οὐρανοὺς κι ἔφθανε στὸν Θεό. Θεωροῦσε τιποτένια ὅλα τὰ γήινα, τὴς τιμῆς, τὴν δόξα. Σημαντικῆς ἦσαν οἱ ἀρετῆς του, ἡ καρτερία, ἡ ὑπομονή, ἡ ἀνάτασις, τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὅλα, γι' αὐτόν, ἦσαν μάταια, ἀσήμαντα, οὐτιδανά, ἀρκεῖ νὰ ἐκέρδιζε τὸν Θεό. Πίστη, ἀφοσίωσις, ταύτισις μὲ τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ. Δὲν κρατοῦσε τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ὅλα τὰ ἔδινε. Ἔχασε τὰ πάντα καὶ κέρδισε τὰ πάντα. «Ἡ πρόνοια τοῖς κρείττοις τὰ κρείττω δίδωσι» (Διατρ. III, XVII, 5).

ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ

του **Κώστα Ε. Τσιρόπουλου**

Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἀδιάκοπα ἐπιτακτική τήν ἀνάγκη τῆς τάξης. Οἱ θεσμοί εἶναι ἡ δημιουργία, ἡ ἔκφραση καί ἡ παγίωση τῆς τάξης μέσα στήν κοινωνική ἀλλά, πολλές φορές, καί μέσα στήν προσωπική του ζωή.

Ὁ θεσμός εἶναι ἀναπόσπαστα δεμένος μέ τό χρόνο, ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη τοῦ δικοῦ του κύρους. Ποτέ μιά ὀρισμένη κοινωνική ἢ προσωπική συμπεριφορά δέν γίνεται θεσμός ὅταν ὁ χρόνος δέν τή δοκιμάζει κι ὅταν ἡ νέα τάξη πού παγιώνει δέν φανεῖ στους ἀνθρώπους ὡς ἡ ἀρμόζουσα λύση στά προβλήματα πού γεννᾶ ἡ κοινή συμβίωση μέσα σέ μιά κοινωνία. Συνείδηση, λοιπόν, τοῦ ἀνθρώπου καί κοινωνικά ὀρθοῦ καί, κατά δεύτερο λόγο, ἀνάγκη αὐτή ἡ πράξη, καθώς ἐπιναλαμβάνεται ὁμοιόμορφα, νά περιβληθεῖ μέ τό πολῦτιμο κῦρος τοῦ χρόνου.

Οἱ θεσμοί εἶναι ἡ φυσική ἐξέλιξη καί διαμόρφωση μιᾶς ἀνθρώπινης κοινωνίας, ἐλευθέρης, δηλαδή σωστά ἱεραρχημένης καί ὄχι ἀσύδο-

της κι ἀναρχομένης, μιᾶς κοινωνίας πού ἔχει μέσα της, στά σπλάχνα της, τή συνείδηση καί τή δίψα τοῦ νόμου, τῶν ἀρχῶν πού πρέπει νά δεσποζοῦν καί νά διακυβεροῦν τό μέλλον της, ἀλλά καί τό παρόν της.

Ἐπάρχουν θεσμοί πού ἀλλάζουν ἔστω κι ἂν τοὺς ἔχει ἐπικυρώσει ὁ χρόνος, γιατί παύει ἡ ἀνθρώπινη συνείδηση νά τοὺς θεωρεῖ ὀρθοῦς κι ἀξιούς νόμους τῆς ἐλευθερίας της. Ἐπάρχουν ὁμως κι ἄλλοι θεσμοί πού δέν εἶναι ποτέ δυνατό ν' ἀλλάξουν γιατί ἀποκαλύφθηκαν καί παγιώθηκαν ὡς πλήρης, κλασσική ἔκφραση τοῦ αἰωνίου, μέσα ἀπό ὁποιαδήποτε μεταβολή καί ἀλλοίωση ἀνθρώπου, πού ἐκφράζουν σταθερά τήν ἀνθρώπινη οὐσία καί πού ὅταν ἐπιδιωχθεῖ ἡ κατάλυσή τους, ἡ κοινωνία καί τό ὁποιοδήποτε ἔθνος εἰσέρχονται σέ δεινή, ξεθεμελιωτική κρίση. Ἐνα βραβεῖο, ἕνας ἑορτασμός, μιά ὀρισμένη κοινωνική συμπεριφορά, μποροῦν ἴσως μέ τήν συνεχῆ, ὁμοιόμορφη ἐπανάληψη νά γίνουν, κατά τήν τρέχουσα ἔκφραση,

θεσμοί. Άλλά αυτά δέν εἶναι οὐσιαστικά θεσμοί κι ἄς τά χαρακτηρίζουμε ἔτσι μ' ἐπιπολαιότητα. Οἱ θεσμοί πᾶνε πιό βαθιά στόν ἄνθρωπο, εἰσχωροῦν στή ρίζα τῆς ὑπαρξῆς του κι ἐκφράζουν τήν πιό μύχια οὐσία του.

Θεσμός βασικός εἶναι, λόγου χάριν, νά ἀναπτύσσεται πάντα μιά κοινωνία διαλογικά, νά ὑπάρχει πάγια ἐλευθερία τοῦ ἀντιλόγου, γιατί αὐτό ἐπιβάλλει ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου καί ὁ προορισμός του στόν κόσμο αὐτό. Θεσμός ἀπαράβατος εἶναι νά διαμορφώνεται μιά κοινωνία σέ οἰκογένειες κι ὄχι σέ κοινότητες, γιά νά διατηρεῖται ἡ μνήμη, ἡ παράδοση καί ἡ αἴσθηση τῆς ἀμεσότητας καί τῆς ἱερότητας τῶν ἀνθρώπινων δεσμῶν. Θεσμός ἀκέραιος πού ξεκινᾷ ἀπό τή σκοτεινή φύση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κι ὁ γάμος καί μάλιστα - παρά τά φαιδρά ἢ ἐπιπόλαια πού ἀκούγονται καί γράφονται τελευταῖα - ἡ ἱερολογία τοῦ γάμου. Ἐδῶ θά σταθοῦμε γιατί τό θέμα κι ἐπίκαιρο εἶναι καί αἰώνιο.

Ὁ γάμος, λέγαμε κι ἄλλοτε μνημονεύοντας τόν τέλειο ὄρισμό τοῦ Μοδεστίνου, εἶναι «θείου καί ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία». Μέ τόν γάμο δέν συνάπτεται μιά ἀπλή δικαιοπραξία ὅπως ὅταν πηγαίνεις

σ' ἓνα συμβολαιογράφο κι ἀγοράσεις ἢ πουλᾷς ἓνα χτήμα ἢ ὅταν ὑπογράφεις ἓνα συμβόλαιο ἐργασίας.

Στό γάμο γίνεται κάτι ἄλλο, τό ἄρρητο, τό συγκλονιστικό, πού καμμιά ἀνθρώπινη σχέση δέν σοῦ προσφέρει. Συγκληρώνεις μέ κάποιον ἄλλο πού δέν εἶσαι «σύ» τήν ζωή σου καί τόν κάνεις τόν ἄλλο «ἐγώ», ἓνα ἐγώ σου τρομερό στό μυστήριο τῆς ἐνώσεώς σου μαζί του. Αὐτή ἡ διαδικασία βγαίνει ὡς ἀνάγκη ἀπό τά ἐγκατά σου, σέ εἰσάγει στό φρικτό κόσμο τοῦ μυστηρίου, τοῦ δικοῦ σου μυστηρίου, ἀλλά καί τοῦ μυστηρίου τοῦ ἄλλου, σέ ὠθεῖ ν' ἀπαλλοτριώσεις γι' αὐτόν τή μοναχική σου ζωή, νά τοῦ τή δώσεις, κατά τό μεγαλύτερό της τουλάχιστο ποσοστό της. Κι ἀπό αὐτή τήν ἀκατανόητη, ἐνστικτώδη ἀγαπητική ἐνωση ξεπηδοῦν οἱ νέοι ἀνθρωποι καί ἡ μυστηριώδης, πάνσοφη δημιουργία τοῦ Θεοῦ ἀνανεώνεται, συνεχίζεται. Μέ τό γάμο γινόμαστε ἀκόμη μιά φορά κοινωνοί τοῦ θείου μυστηρίου, βυθιζόμαστε στό ἄλλο φῶς καί προσεγγίζουμε στοὺς πιό ἀπόμακρους χώρους τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιά τοὺς ἀνθρώπους.

Από τή δική μας ἐνωση ἔρχονται στόν κόσμο αὐτό, φορτωμένοι μέ τό ζυγό τῆς ζωῆς καί τοῦ

θανάτου, ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἐμεῖς γινόμεστε τὰ μυστηριώδη ὄργανα γιά νά μποῦν μέσα στήν Ἱστορία νέες ψυχές καί νά δοκιμαστοῦν μέσα στή θεάρεστη κάμινο τῆς ἐλευθερίας. Ξαφνικά, ἀστράφτει μέσα μας καί φανερώνεται ὁ Θεός, γιά τοῦτο καί ἡ Ἐκκλησία μας παραλληλίζει τό μυστήριο τοῦ γάμου μ' ἐκεῖνο τό συγκλονιστικό τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία.

Λοιπόν, ἀπό τό μυστήριο αὐτό δέν εἶναι δυνατό νά γδυθοῦμε, δέν μπορούμε νά τό διώξουμε ἀπό πάνω μας, ἀπό μέσα μας, ὅσο κι ἂν τό θέλουμε, ἀφοῦ ἡ ἴδια μας ἡ φύση εἶναι μυστηριώδης καί θεία. Καί μέ τή συνείδηση αὐτή, καθώς προσερχόμαστε στό γάμο, δέν μᾶς ἀρκεῖ μιά συμφωνία ἀνθρώπινη. Μᾶς χρειάζεται ἐπίμονα θεία ἐπικύρωση, παρουσία τοῦ μυστηρίου, σύνδεση τοῦ δεσμοῦ πού ἀποφασίσαμε μέ δυνάμεις ὑπερκόσμιες, δυνάμεις πού σκεπάζουν, ἐποπτεύουν κι εὐλογοῦν, ἐφορεύουσες τοῦ μυστηρίου δυνάμεις.

Ὡς τήν Ἀναγέννηση, κανένας ἄνθρωπος μέ ὑψηλή τή συνείδηση τῆς ἀνθρωπιάς του δέ θά μπορούσε νά σκεφτεῖ νά γδύσει τό γάμο ἀπό τήν πορφύρα τοῦ μυστηρίου του, ν' ἀπωθήσει τή σφραγίδα τοῦ Θεοῦ

καί νά κάμει οἰκογένεια σά νά νοικιάζει ἓνα σπίτι ἢ ἓνα λιβάδι γιά βοσκή.

Ἀπό τότε ὁμως κι ὕστερα, τό ἀρνητικό πνεῦμα, φορώντας τήν πενιχρή λεοντή τοῦ φιλελευθερισμοῦ - ἑνός φιλελευθερισμοῦ πού πολλά σφάλματα τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐξέθρεψαν - κάθε τόσο, μέ φωνή ὄλο καί πιό ὑψηλή, ζητεῖ τήν κατάργηση τῆς ἱερολογίας τοῦ γάμου. Δηλαδή, τό ρήμαγμα, τή λεηλασία τοῦ θεσμοῦ ἀπό τό θεῖο του μεγαλεῖο καί τήν ἐκπτώση του σέ ἀνθρωπίνου μονάχα δικαίου κοινωνία. Θάλεγε κανένας πῶς ἐπίασε τούς ἀνθρώπους παραφροσύνη καί γυρεύουν νά εὐτελίσουν καθετί ὑψηλό καί ἱερό πού ἀπόμεινε στή ζωή τους, ἔστω κι ἂν ἐκφράζει ἀπαράγραπτα, ἀναλλοίωτα τόν ἑαυτό τους, μέσα ἀπό κάθε ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς καί τῆς κοινωνίας.

Ο χρόνος παγιάνει κάποιους θεσμούς πού οἱ ἄνθρωποι θέτουν γιά νά ὑπηρετοῦν καί νά ταξιθετοῦν τίς μεταξύ τους σχέσεις. Αὐτό εἶναι ἀναμφίβολο. Ἀλλά τόν γάμο δέν τόν δημιούργησε ὡς θεσμό ὁ ἄνθρωπος. Τόν ἔθεσε ὁ Θεός καί μάλιστα, στήν ἀρχή τῆς Ἱστορίας τοῦ κόσμου, ὡς μυστήριο συνεργασίας καί ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, ὡς συνέχι-

ση της δημιουργίας. Καί γιά τούτο ό θεσμός είναι αιώνας, γιά τούτο τόν φέρουμε μ' όλη τήν ανέγγιχτη ιερότητα του μέσα μας καί γι' αυτό άκριβώς καμμία έγκόσμια δικαιοπραξία, καμμία μας ύπογραφή δέν μπορεί νά τόν έκφράσει σωστά έκτός από τήν ιερολογία. Ή ιερολογία άνοίγει τή θύρα καί προσκαλεί τόν Θεό στό δεσμό τών ανθρώπων. Άποκαλύπτει τό άπέραντο μυστήριο του γάμου καί τόν ξεχωρίζει από καθετί έγκόσμιο, φθαρτό, μάταιο καί τυχαίο.

Πώς, λοιπόν, ζητείς νά καταργηθεί - καί μάάλιστα ως «άναχρονιστικό φαινόμενο» - αυτό πού έχει μέσα σου, πού είσαι έφ' όρου ζωής άναπόσπαστα συνδεμένος μαζί του, πώς ζητείς νά ξεντυθείς τήν πορφύρα πού έριξε στους ώμους σου ό Θεός καί άθλιος, φτωχός κι έπιπόλαιος νά βαδίσεις γιά τή θεμελίωση μιās σχέσης γεμάτης μυστήριο, πού μπορεί νά καλύψει όλόκληρη τή ζωή σου; Πώς θά μπορέσεις ν' άρνηθείς αυτό πού μαρτυρεί ή ψυχή καί τό κορμί σου και νά δεχθείς νά έπιπεδοποιηθεί ό θεσμός του γάμου, νά χάσει, δηλαδή, τήν ούράνια διάστασή του;

Βέβαια, όσοι ύποτιμοϋν τήν έλληνική παράδοση - οί Γραικύλοι - κι έχουν τά μάτια τους μέ καϋνο

θαυμασμό στραμμένα στάς Εϋρώπας ή όσοι έχουν παγώσει μέσα τους καί τίποτα δέν σπαράζει στή στήθη τους παρά μονάχα όταν βλέπουν έντονα άστυνομικά φίλμς, θά μάς πουνε πώς αυτό επί δεκαετίες γίνεται «έξω» καί πώς έμεις είμαστε καθυστερημένοι, πώς πρέπει νά τρέξουμε νά προλάβουμε τήν κατάπτωσή τους, νά διαλύσουμε καί τή δική μας ζωή έπειδή τή διαλύουν εκείνοι. Τί άκρισία! Δέν βλέπουν πώς οί μεγάλες άρρώστειες καί τής Δύσης καί τής Άνατολής ξεκινούν από τήν «πενιχροποίηση» τής ζωής, από τό χαμένο κϋρος τής οικόγενειας καί πώς γι' αυτό οί νέες γενιές βγαίνουν γεμάτες άδιαφορία κι έσωτερική άνισορροπία.

Ό,τι έρμηνεύει ή λογική, θρυματίζεται εύκολα. Ό,τι ύποβάλλει τό μυστήριο, άπομένει καί ζωογονεί τή ζωή. Όσοι αιώνες κι άν έρθουν καί φύγουν, ό μέσα μας κόσμος μένει αυτός πού είναι κι όταν οί θεσμοί τόν έκφράζουν τέλεια, κάθε πρόταση γι' άλλαγή τους ίσοδυναμεί μέ πρόταση παραχάραξης καί διάλυσης τής ζωής.

Άλλά έμεις οί Έλληνες δέν πνεύματα διαλυτικά. Καιρός νά σுவέλθουμε.

ΗΘΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

του **Διονύση Κ. Μαγκλιθέρα,**
Καθηγητή Κοινωνιολογίας - Συγγραφέα

Η σύγχρονη κρίση των ανθρώπινων σχέσεων στή χώρα μας είναι ανταύγεια και καθρέφτης της κατάστασης στήν όποία βρίσκονται οι αξίες, οι ιδέες, τά πρότυπα πού συνθέτουν στήν κοινωνία της εποχής μας τήν ελληνική πραγματικότητα. Συστατικό αὐτῆς τῆς κρίσης θεωρῶ ὅτι εἶναι ἡ ἔλλειψη ἠθικῆς. Γιὰ νά τό προσδιορίσω περισσότερο: ἡ ἔλλειψη ἠθικῆς στίς σκέψεις καί στίς πράξεις τῆς καθημερινῆς μας διαβίωσης πού προῆλθε ἀπό τήν ἐξουθένωση τοῦ ἀνθρώπου.

Πρὶν προχωρήσω στήν ἀνάλυση, ἄς ἐπιτραπεῖ μιά μικρή ἱστορική ἀναδρομή πού πολλά διδάσκει. Ὁ Πλάτων, στήν «Πολιτεία» του, περιγράφοντας τήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στήν Ἀθήνα μετὰ τόν τριακονταετῆ Πελοποννησιακό πόλεμο καί τό θάνατο τοῦ Περικλῆ ἀνέφε-

ρε ὅτι οἱ ἐνάρετοι καί οἱ χρηστοί πολῖτες εἶχαν παραμεριστεῖ καί περιφρονοῦνταν, σέ ἀντίθεση μέ τούς πλούσιους πού μόνοι αὐτοί τιμῶντουσαν. Οἱ πολιτικοί ἀπέβλεπαν στό προσωπικό τους συμφέρον κι ὄχι σ' ἐκεῖνο τῆς Πολιτείας. Οἱ χωρικοί εἶχαν ἐγκαταλείψει τήν ὑπαιθρο καί εἶχαν συγκεντρωθεῖ στήν Ἀθήνα ὅπου γίνονταν ἔρμαιο τῶν δημαγωγῶν. Οἱ τελευταῖοι εἶχαν καταλύσει τίς ἀρχές καί τούς νόμους καί καθιέρωσαν τό ἀνεύθυνο μέ τά μέ εὐκόλο τρόπο ἀποκτώμενα («ἐκδιδόμενα») Ψηφίσματα τοῦ Δήμου (ἡ ταυτοποίηση μέ τά ὅσα συμβαίνουν σήμερα εἶναι εὐκόλη!). Ἡ συκοφαντία εἶχε καταστεῖ ἐπιστήμη. Τό ἀποτέλεσμα ὄλων αὐτῶν τῶν γεγονότων εἶναι γνωστό: ἡ πώση τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας, τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καί τελικά ἡ ὑποδούλωση στους Ρωμαίους.

Τά ίδια συνέβησαν στή συνέχεια στή Ρώμη. Οί «Σκέψεις για τά αίτια του μεγαλείου τών Ρωμαίων καί τῆς παρακμῆς τους» του Μοντεσκιέ εἶναι διαφωτιστικές. Ὁδηγοῦν καί τά δύο αὐτά παραδείγματα σέ ἀποδεικτικά συμπεράσματα, χρήσιμα καί γιά τό παρόν.

Οἱ καθιερωμένες κοινές ἀξίες

Ἄς ἐξετάσουμε τώρα τό σύγχρονο περιεχόμενο μερικῶν ἀπό τίς πάγια καθιερωμένες κοινωνικές ἀξίες κι ἀπό τίς κοινά ἀναγνωριζόμενες κοινωνικές ἀρχές ὡστε νά ἔχουμε μιá σύνθετη εἰκόνα του σημερινοῦ κόσμου καί τῆς θέσης του ἀτόμου σ' αὐτόν.

Ἡ δημοκρατία: ἔπαψε νά θεωρεῖται ὡς φιλοσοφία ζωῆς, ὡς δέσμη ἀπό ιδέες κι ἀξίες πρὸς τίς ὁποῖες πρέπει νά προσβλέπει ὁ ἄνθρωπος. Μεταβλήθηκε, ὅπου ἐφαρμόζεται, σέ μιá ἐκφραση θεσμῶν, διαδικασιῶν κι ὀργάνων. Ἡ αὐτόνομη κι ἐλεύθερη ὄντοτητα του ἀνθρώπου καθὼς καί ἡ δυνατότητα γιά τὴν ὅσο τό δυνατόν πληρέστερη ἀξιοποίηση τῶν ἱκανότητων του ἔπαψε πιά νά εἶναι τό ἐπίκεντρο τῆς ἀσκησης τῆς δημοκρατίας. Τό ἄτομο, ἀκόμη καί στά πραγματι-

κά δημοκρατικά πολιτεύματα τοῦ καιροῦ μας, δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά φορέας κάποιων δικαιωμάτων (μαζί καί ὑποχρεώσεων) σαφῶς προκαθορισμένων. Ἡ ἐκφραση τῆς δημοκρατίας δέν ἀπευθύνεται πιά στοὺς ὑπεύθυνους πολίτες ἀλλά στή μᾶζα, σὸ πλῆθος στήν ἀγελαία μορφή του.

Ἡ ἐλευθερία: συρρικνώνεται συνεχῶς ἀδιαμαρτύρητα ἀπὸ τά σύγχρονα πολιτεύματα καθὼς κι ἀπὸ τὴν πρόοδο του τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ. Μπορεῖ ἡ ἐλευθερία νά ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελεῖ πανανθρώπινη ἐπιταγή ἀλλά σιγά σιγά αὐτοπεριορίζεται μέ τὴν ἀνοχή ἢ τὴν ἀδυναμία μας. Ἐχουμε πάψει νά τὴ διεκδικοῦμε ὡς ἀπαράγραπτο ἀνθρώπινο δικαίωμα καί μάθαμε νά δεχομαστε τίς αἰρετικές «τροποποιήσεις στήν ἐφαρμογή» τῆς. Αὐτές πού καθιστοῦν τὴν ἐλευθερία ἀνάπηρη. Ἴδιαίτερα ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία συνεχῶς καί περισσότερο ὑποχωρεῖ «πρὸς ὄφελος» τῆς ὁμαδικῆς, πού τείνει νά μᾶς ἐλέγχει τὴ σκέψη καί νά μᾶς καθοδηγεῖ τὴ βούληση. Ἡ ἀναζήτηση τῆς ἐλευθερίας συνοδεύεται τώρα ἀπὸ ἀνθρωποπαθεῖς ἐκφράσεις. Πόσο μακρινό ἀλλά κι ἀγνωστο μᾶς φαίνεται σήμερα τό μήνυμα τῶν «Περσῶν» τοῦ Αἰσχύλου: νά μὴν εἶσαι καί νά μὴ γίνεσαι σκλά-

βος κανενός.

Η ούμανιστική παιδεία: έδωσε τή θέση της στήν άπάνθρωπη πολλές φορές λογική τής τεχνολογικής γνώσης, πού βγάξει μεγαλοδύναμα τόν άνθρωπο έξω από τίς άνεκτές άνθρωπινες σφαίρες. Ή ούμανιστική παιδεία, αντίθετα, καλλιεργεί τήν ψυχή, τό συναίσθημα πού αυτό έπαναφέρει τό άτομο στά ανθρώπινα μέτρα. Ή ούμανιστική παιδεία δέν παρέχεται μόνο στά σχολεία. Δίδεται κυρίως από τούς έξωσχολικούς παράγοντες (οικογένεια, παρέα, στρατό, οργανώσεις και λοιπές ομάδες πού κοινωνικοποιούν τό άτομο). Ή παιδεία τής έποχής μας χωλαίνει στήν παροχή ήθικοκοινωνικής μόρφωσης, θρησκευτικής διδασκαλίας και πνευματικής παράδοσης. Δέν ενδιαφέρεται για τό «ποιόν» του ανθρώπου αλλά για τό «ποσόν» τών γνώσεών του. Έγινε κι αυτή παιδεία του πλήθους.

Οί κοινωνικοί θεσμοί: εξακολουθούν νά υπάρχουν, αλλά όλο και περισσότερο έπιφανειακά μόνο. Χρησιμοποιούνται σύμφωνα μέ τά συμφέροντα τών λίγων ίσχυρων (των «δημαγωγών» του Πλάτωνα), ένω οί νόμοι μόλις ψηφίζονται αρχίζουν νά καταπατούνται. Ή προσπάθεια, πού ένσυνείδητα καταβάλλεται, είναι νά περι-

ορίζεται ή ούσιαστική συμμετοχή του πολίτη ώστε νά αυξάνει ή άπάθειά του. Ό πολίτης όσο - κι όταν - άντισταθεί, γνωρίζει ότι τελικά θά ύποκύψει. Γι' αυτό συνήθισε νά ύπομένει άδμαρτύρητα, μιά και ή τυχόν αντίδρασή του μόνο «πόνους» του άποφέρει.

Η καθημερινή διαβίωση: καλύπτεται από άσφυξία ή - στήν καλύτερη περίπτωση - από ταλαντεύσεις. Οί άνθρωποι πάσαμε νά είμαστε φίλοι· είμαστε άπλως γνώριμοι. Άντικαταστήσαμε τήν κουβέντα μέ τά Μέσα Μαζικής Έπικοινωνίας (ραδιόφωνο, κινηματογράφο, τηλεόραση, διαδίκτυο κ.ά.) πού παράγουν τεχνητά τήν ανθρώπινη φωνή. Δέν είναι λίγες οί περιπτώσεις πού καταφεύγουμε στή σιωπή ή στή σιγή τής αντίδρασης για νά εκδηλώσουμε τήν παρουσία μας. «Κρύβουμε μέσα μας έρημίες». Ό κόσμος μας έγινε άφιλος. Άπεχθάνεται τήν οικείωση τής έπικοινωνίας κι οδηγεί σε παροδικές («χρήσιμες») συζητήσεις, αλλά όχι σε άδερφοποιητές σχέσεις. Φτάσαμε νά ζούμε όχι συνεργαζόμενοι (τό «συναδελφωμένοι» άποτελεί πιά ούτοπία) αλλά ό ένας σε βάρος ή μέ τήν άνοχή του άλλου. Και συνηθίσαμε έτσι, βολευτήκαμε μέσα στό άπρόσωπο αυτού του είδους τών ανθρώπινων σχέσεων πού οδηγεί

στην έλλειψη έλέγχου ενώ έκτρέφει την άσυδοσία, την άνομία, τον έτσιθελισμό.

Θά μπορούσαμε νά σταθούμε σέ πολλά καί ποικίλα άλλα στοιχεία τής σύγχρονης ζωής. Όσα όμως κι αν έξετάζαμε κι από όποια πλευρά κι αν τό πράπαμε, θά καταλήγαμε στό ίδιο συμπέρασμα: ό άνθρωπος τών καιρών μας, από τίς ίδιες συνθηκές τής ζωής, όλο καί περισσότερο μαζικοποιείται, όλο καί περισσότερο γίνεται ένας άνώνυμος αριθμός μέσα στό πλήθος. Ίδιαίτερα ό ήθικός άνθρωπος βλέπει τή δύναμή του νά συρρικνώνεται. Δέν είναι ικανός νά επιδράσει διαμορφωτικά ούτε στό κοινωνικό περιβάλλον, ούτε στίς πολιτικές ή άλλες έξελίξεις. Παραμένει ένας αδύναμος θεατής πού συνθηκολογεί, όπως είπαμε, άδιαμαρτύρητα. Η έπαγωγός αντίρρηση ή ή προμηθειική έξέγερση θεωρείται σήμερα «παρωχημένη». Στο σύγχρονο πυρετικό ρυθμό τής ζωής θεωρείται άσκοπη πολυτέλεια ή άκτινοβολία άρχων πού έξυπηρετούν τή συνείδηση, τήν άξιόπρέπεια του ανθρώπου (πληρέστερη άνάλυση γίνεται στό βιβλίο μου «Η Άξιοπρέπεια του Άνθρώπου», Έκδόσεις Παπαζήση, 2009).

Αυτά συμβαίνουν επειδή στην έπο-

χή μας (καί σ' άλλες παρόμοιες παλαιές έποχές πού παρουσίασαν τά ίδια χαρακτηριστικά μέ τή δική μας) ρίξαμε τό βάρος τών ενδιαφερόντων μας στίς ύλικές κατακτήσεις. Θυσιάσαμε τίς ήθικές άξίες, δημιουργήσαμε τή δημοκρατία τών όρισμένων, έξουθενώσαμε τό άτομο, όδηγηθήκαμε στην άπάνθρωπη κοινωνία. Ό όδηγητικός λόγος του Σολωμού «μέ λογισμό καί μ' όνειρο» δέν λαμβάνεται πιά ύπόψη.

Στήν άπάνθρωπη κοινωνία ή δύναμη βρίσκεται στα χέρια τών (σύγχρονων) δημαγωγών. Αυτοί από τήν άποψη τής εμφάνισης μπορεί νά διαφέρουν από τούς παλαιότερους αλλά ή μεθοδολογία τής σκέψης τους κι ό στόχος τών επιδιώξεών τους παραμένουν ίδια. Κύριο όπλο τών «δημαγωγών» είναι πάντα ή παραβίαση τής ήθικής τάξης πού επιτυγχάνεται μέ τόν παραμερισμό του υπεύθυνου ανθρώπου. Στη σημερινή έποχή ρυθμιστές τής κατάστασης είναι όσοι φωνάζουν, όσοι έντυπωσιάζουν, όσοι λάμπουν. Ό έλεγχος τής πληροφορησης έχει καταστεί σχεδόν κανόνας μιά καί πρόθεση όσων συμφερόντων έλέγχουν τά Μ.Μ.Ε. είναι νά περιορίσουν τίς έσωτερικές φωνές τής ατομικής συνείδησης, νά καταργήσουν τά

μέσα τῆς κριτικῆς, νά σκοτώσουν τήν ἀτομική αὐτοδυναμία καί δημιουργία, νά ἐλέγξουν τίς ἐλεύθερες ἀνθρώπινες σχέσεις καί νά ἐπιβάλλουν τίς κατευθυνόμενες καί τυποποιημένες μαζικές κίβδηλες «ἀνθρώπινες σχέσεις».

Οἱ πνευματικές καί ἠθικές κατακτήσεις

Δέν βρισκόμαστε, λοιπόν, μπροστά σέ μιά κρίση μόνο ἢ σέ μιά ἀναθεώρηση τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, πού θά μπορούσε - σέ τελευταία ἀνάλυση - νά θεωρηθεῖ στά πλαίσια τῆς κοινωνικῆς διαδικασίας σάν κάτι τό λογικό ἢ τό ἐπιθυμητό. Βρισκόμαστε μπροστά σ' ἕνα νέο εἶδος σχέσεων: τίς «σχέσεις» ἐκεῖνες πού ἐπιβάλλονται καί κατευθύνονται ἀπό δυνάμεις ἔξω ἀπό τό ἄτομο. «Σχέσεις» χωρίς συναίσθημα, χωρίς λογικό καί ψυχικό κόπο, χωρίς ἀτομική εὐθύνη, χωρίς ζεστασιά κι ἀγάπη, χωρίς ἠθική βάση. Ἡ ἀνθρωπιά κατάντησε νά μπαίνει στά εἰσαγωγικά ὅταν χρησιμοποιεῖται. Οἱ «σχέσεις» εἶναι πιά χωρίς ἀνθρώπινη καταξίωση, δέν ὀδηγοῦν μόνιμα πουθενά. Ἐξυπηρετοῦν μόνο κάποιες πρόσκαιρες σκο-

πιμότητες τῆς κοινωνικῆς ομάδας.

Ὁ Μ. Γκορμπασώφ, μιλώντας τό 1986 στήν Πανσοβιετική Συνδιάσκεψη τῶν ὑπευθύνων τῶν Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, ἀνεγνώρισε κι αὐτός τήν πραγματικότητα καί δρομολόγησε κάποια πορεία: «Τό ἰδανικό μας εἶναι ἡ ὀλόπλευρη ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου. Ταυτόχρονα, σοβαρή σημασία ἔχει ἡ ὑλική πρόοδος νά συνοδεύεται μέ πνευματικές καί ἠθικές κατακτήσεις. Ἀπό τήν ἴδια μας τήν πείρα γνωρίζουμε ὅτι ὅταν φτωχαίνει τό πνευματικό καί ἠθικό στοιχεῖο στόν ἀνθρωπο καί στήν κοινωνία, ἐντείνονται ἀναπόφευκτα οἱ καταναλωτικές διαθέσεις, ἡ λατρεία πρὸς τά πράγματα... Ὅπως βλέπουμε, ὁ νόμος αὐξησης τῶν ἀναγκῶν δέν δρᾷ μονοσήμαντα καί αὐτόματα. Ὑπάρχει ἐδῶ πρόβλημα καί τί πρόβλημα. Καί πρέπει νά τό λύσουμε σέ συνδυασμό μέ ὄλους τούς παράγοντες τῆς ζωῆς καί τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἀνθρώπου».

Ἡ ἐκπληκτική αὐτή μαρτυρία ἐνός ἡγέτη πού στήριξε τήν πολιτική του στό ἀδιάφθορο ἰσοδύναμα γιά ὅλες σχεδόν τίς κοινωνίες. Κι ἀφορᾷ τόν κάθε ἀνθρωπο στήν πορεία τῆς ζωῆς.

«ΥΠΟΚΡΙΤΗ ΑΔΕΛΦΕ ΜΟΥ»

† Νικηφόρου Βρεπάκου

Ο φυγοκεντρισμός από δόλους τούς πυρῆνες πού αποτέλεσαν τή συνισταμένη τοῦ «παλιοῦ καλοῦ καιροῦ» τῶν ἀνθρώπων σχέσεων ἀποτελεῖ τό χαρακτηριστικό φαινόμενο τοῦ καιροῦ μας. Φυγοκεντρισμός ἀπό τό πρωταρχικό κοινωνικό κύτταρο, τήν οἰκογένεια, φυγοκεντρισμός ἀπό τή δέσμευση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν καί φυγοκεντρισμός ἀπό τό κοινό χρέος πού ἐπιβάλλει ἡ νομοτέλεια μιᾶς ἀρμονικῆς μεταξύ μας ζωῆς. Φυσικό ἀποτέλεσμα αὐτοῦ τοῦ φαινομένου εἶναι ἡ κατάργηση τῶν ἀνθρώπων μέτρων σίς σχέσεις μας, μέτρων πού προϋποθέτει ἡ πολιτισμική μας ἀνοδος κι ὄχι μόνον αὐτή, ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ ἐθνική μας συνοχή.

Τά χάσματα πού δημιούργη-

σαν οἱ κακές συγκυρίες τῆς πρόσφατης ἱστορίας μας ἔμειναν, τελικά, στόν τόπο μας, ἀνεπούλωτα. Ἀπό τήν ἄλλη, ὁ ἐκβαρβαρισμός τῆς ἐπιστήμης μέ τήν προσφορά της στόν τομέα τῶν ἀχαλίνωτων ἀνταγωνιστικῶν ἐξοπλισμῶν καί ἡ ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος πού δημιουργεῖ, κλονίζει τήν πίστη πρὸς τή ζωή καί πρὸς τόν ἀντικρυνό μας ἄνθρωπο, κάνει τό βλέμμα μας νά ἐγκαταλείπει τούς εὐρύτερους ὀρίζοντες καί νά περιορίζεται στό χῶρο πού ὑπάρχει γύρω ἀπό τά πόδια μας. Ὑπάρχει μόνο τό «τώρα» τό ὅποιο εἶναι περικυκλωμένο ἀπό τόν ἀρπαχτικό μας καταναλωτισμό. Χάνουμε τό πρόσωπό μας κάτω ἀπό μιά μάσκα, ἀπαραίτητη γιά τίς καθημερινές μας συναλλαγές. Τό φαινόμενο δέν εἶναι μόνον ἐλληνικό

ἀλλά νομίζω πώς σέ μιά σχετική στατιστική πάνω στήν κρίση τῶν ἀνθρώπων σχέσεων, θά ἐρχόμαστε πρῶτοι ἐξ αἰτίας καί ἄλλων παραγόντων.

Ομόνιμος δικασμός μας πού σέ ἐλάχιστες μόνο περιπτώσεις ἀμβλύθηκε, ὅπως ἐγινε στή διάρκεια τοῦ πολέμου τοῦ '40 καί στόν πρῶτο καιρό τῆς τελευταίας μεταπολίτευσης (1974), μονιμοποίησε μέσα μας τήν πολιτική ἐμπάθεια κι ἀπέτελεσε ἕναν ἀκόμη λόγο στό ν' ἀφαιρεθεῖ ἡ ἀνθρώπινη ἀλήθεια ἀπό τήν «καλημέρα» μας. Συχνά μιᾶμε γιά ἕνα «ἀνθρώπινο καθεστώς», ὅλοι ἔχουμε ἀρθρώσει αὐτή τήν κουβέντα, ἐνῶ σίς ἀτομικές μας σχέσεις τό ἔχουμε καταργήσει τό καθεστώς αὐτό. Θυμᾶμαι ἕνα γέρο, πρὶν πολλά χρόνια σ' ἕνα χωριό τοῦ Παρνασσοῦ πού μοῦ εἶπε: «Πρέπει ν' ἀθροπευτοῦμε, παιδί μου». Τά ραντάρ αὐτά τῆς ἀθωότητας, οἱ γερο-Νέστορες αὐτοί ζοῦν τή μοναξιά πού δημιουργεῖ ἡ ἔλλειψη τοῦ συνανθρώπου καί, πραγματικά,

ἡ μεγαλύτερη μοναξιά εἶναι ἐκείνη πού σοῦ δίνει τήν αἴσθηση ὅτι βρίσκεσαι ἐνώπιον ἑνός μεγάλου κενοῦ. Ὁ ἄλλος ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος πού κρύβει μέ τήν παρουσία του τήν ἀπέναντί μας ἄβυσσο.

Πηγαίνουμε πρὸς μιά καθολική ἐκπτώση τῶν ἠθικῶν ἀξιών, πού ἐμποδίζει τή λειτουργία τοῦ φυσικοῦ σεβασμοῦ τόν ὁποῖον ἐπιβάλλει ἡ ἰσοτιμία μας σάν ὄντων καί εἰδικότερα ἐδῶ, σάν γειτόνων - πολιτῶν. Τήν ἐκπτώση μεγαλώνει ἡ διάσταση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν πολυγνωσία τοῦ νοῦ καί στήν ἀναγνωσία τῆς ψυχῆς. Ὅσο ψηλώνουμε ἔξω σάν τεχνολογικοί κατακτητές, τόσο χαμηλώνουμε μέσα μας. Οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις, γενικότερα, διαμορφώνονται κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωση τῶν διεθνῶν σχέσεων καί τό ἀντίστροφο. Τόσο ἐμεῖς ὅσο καί τά ἀναγωνιζόμενα ἔθνη, θά μπορούσαμε σέ μιά ἐκρηξη εἰλικρίνειας ν' ἀπευθύνουμε ὁ ἕνας στόν ἄλλο τόν στίχο τοῦ Μπωντλαίρ: «Υποκριτή ἀδελφέ μου».

ΕΦΥΓΕ Ο Ν. Γ. ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ

Ἡ Θεσσαλονίκη καί ἡ Ἑλλάδα πιά φτωχές

Τὴν ὥρα πού οἱ εἰδήσεις γιά τό νέο χτύπημα τῶν Ἀμερικανῶν ἐναντίον τοῦ Σαντάμ Χουσεῖν ἔπεφταν καταιγιστικές, ἦρθε καί ἡ θλιβερή εἰδηση τῆς ἐκδημίας τοῦ Ν. Γ. Πεντζίκη. Ἦσυχια, λίγο μετά τά μεσάνυχτα (Τρίτη πρὸς Τετάρτη 13 Ἰανουαρίου) ἔφυγε γιά τά οὐράνια σκηνώματα ἄλλος ἓνας μεγάλος τῶν Γραμμάτων καί τῆς Τέχνης. Φύτρα τῆς Θεσσαλονίκης αὐτός. Ἀπό τά κώματα τῆς δοκιμαζόμενης σήμερα Μακεδονίας. Εἶχε ἀγάπη ἀκοίμητη γιά τὴν πόλη αὐτή πού τὴν τραγούδησε ὄσο κανένας ἀπὸ τοὺς σύγχρονους. Πολλές σελίδες ἀπὸ τό ἔργο του «Μητέρα Θεσσαλονίκη» συνιστοῦν ἓνα βαθειᾶς ἐσωτερικῆς ἔντασης λυρικό ἐγκώμιο. Μιά περιπαθὴ καί παλλόμενη ἐξομολογητικὴ κατάθεση ἔρωτα πρὸς ὄ,τι ἀντιπροσωπεύει τὴν ἱστορικὴ, θρησκευτικὴ, πολιτιστικὴ παράδοση τοῦ Ἑλληνικοῦ Βορρᾶ καί κυρίως τῆς Θεσσαλονίκης.

Τό διαμέρισμά του, Βασιλίσσης Ὀλγας 197, εἶναι κῶρος πού ἔφερε τὴ σφραγίδα τῆς καλλιτεχνικῆς του εὐαισθησίας ἀλλὰ καί τό στίγμα τό χαρισματικὸ τῆς Ὀρθόδοξης αὐτοσυνειδησίας. Ὁ Πεντζίκης ζούσε ἐκεῖ περιορισμένος ἀπὸ δεκάδες Ἁγιορεϊτικὲς εἰκόνες, τά σπάνια ὁμορφιάς θαλασσινὰ κοχύλια τῆς συλλογῆς του, ἔργα τῆς αὐστηρὰ προσωπικοῦ ὕφους ζωγραφικῆς του (καμωμένης κυρίως μέ Σινικὴ μελάνη

καί σέ ἀλλεπάλληλα στρώματα, μέσα ἀπὸ τά ὅποια ἄφηνε μόλις νά διαφανεῖ ἡ πνευματικότητα τοῦ Βυζαντινοῦ βλέμματος).

Προσωπικά εἶχα τὴν τύχη νά διαπατρῶ φιλικὸ σύνδεσμο μέ τό ζεῦγος Πεντζίκη, γι' αὐτό καί πάντα ἔτρεφα ἰδιαίτερο σεβασμὸ καί ἀγάπη πρὸς τὸν ἐκλεκτὸ λογοτέχνη καί ζωγράφο. Θεωρῶ ἐξαιρετικὴ εὐνοια τό γεγονός αὐτό, γιατί μπόρεσα νά λύσω μερικὲς ἀπορίες μου σέ ὄ,τι ἀφορᾶ μερικὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῶν βιβλίων του. Περιττό βέβαια νά τονίσω ἐδῶ, γιά τοὺς εἰδοποιημένους ἀναγνώστες, ὄτι τό ἔργο τοῦ Πεντζίκη δέν εἶναι εὐκόλο καί εὐεξήγητο καθὼς μπολιάζεται μέ τὴν μέθοδο τῆς ψηφιαρίθμησης μέ τὴν ὅποια καταγίνονταν ἀπὸ τό ἔτος 1967.

Μέ ἐκπληξή μου σέ μιὰ ἐπιστολή του πρὸς τὸν ὑπογράφοντα εἶδα νά μέ ... ψηφιαριθμεῖ, δίνοντάς μου ταυτόχρονα στίγματα τῆς πνευματικῆς μου ἰδιοσυγκρασίας. Ἀπὸ τὴ συναναστροφή μου μαζί του καί τίς κάποιες συζητήσεις πού εἶχαμε κατάλαβα πόσο δίκιο εἶχε, ἀλλὰ καί πόση εἰλικρίνεια τὸν διέκρινε ὅταν δήλωνε ὄτι «Μιάς ἐξαρχῆς ἡ τάση μου ἦταν μυθικῆς καί παραμυθικῆς ἐρμηνείας τῶν ἐγκοσμίων». Μέ τὴν ἀναφορά του σέ περιστατικά ἀπὸ τίς σπουδές στή Γαλλία ὄσο καί τὴ ζωὴ του ἐν γένει στή Θεσσαλονίκη, διέκρινε ἀμέσως κα-

νείς τό νόημα τῆς δῆλωσής του, «Τά βιβλία πού ἐξέδωσα, ὀρίζουν σειρά συναισθηματικῶν ἀπογοτεύσεων...».

Οἱ σχέσεις του ὁμως μέ τό Ἅγιον Ὅρος (τό ἐπισκέφθηκε ἄν δέν κάνω λάθος 83 φορές!) δίνουν νομίζω μέ τόν πιό ἐντυπωσιακό, ἀδιάψευστο τρόπο, τή βαθειά ὄντολογική σύνδεσή του μέ τήν Ὁρθοδοξία καί τούς ἀδαπάνητους πνευματικούς της θησαυρούς. Πραγματικά τό περιβόλι τῆς Παναγίας ἦταν γιά τόν Πεντζίκη ὁ ἔσχατος Λόγος, ὁ πνευματικός του φάρος, ἡ Τράπεζα τῆς πνευματικότητάς του. Ἄπό μοναχές τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ὁρμύλιας Χαλκιδικῆς (πού τό ἀγαποῦσε ιδιαίτερα καί θυμᾶμαι κάποτε μέ κάλεσε νά πᾶμε ἓνα σαββατοκύριακο γιά προσκύνημα) εἶναι χαρακτηριστικό

ὅτι ζήτησε τό ἐξῆς: «Νά μοῦ δώσετε δικαίωμα τάφου ἐδῶ, ἐπειδή στά νεκροταφεῖα δέν λυώνουμε εὐκολα» (δηλώσεις στήν ἐφημ. «Ἡ Καθημερινή»).

Σίγουρα ὁ συγγραφέας τῆς «Μπέρας Θεσσαλονίκης», τῆς «Ἀρχιτεκτονικῆς τῆς σκόρπιας ζωῆς», τοῦ «Πεθαμένου καί τῆς Ἀνάστασης», τοῦ «Μυθιστορήματος τῆς Κυρίας Ἐρως» καί τόσων ἄλλων ἔργων ἀφησε μνήμη ἀγαθή, μνήμη εὐσεβοῦς καί σοφοῦ ἀνδρός, πολλούς φίλους καί μαθητές τόσο στή Λογοτεχνία ὅσο καί στή ζωγραφική. Συγκινοῦμαι στήν εἰκόνα ὅτι κοιμᾶται πιά ἡσυχος στήν ἀγκαλιά τῶν ἀγγέλων.

Κώστας Γάλλος

Ἄγών Ψυχῆς

Μόνος μέσα στοῦ ὀνόματός μου τή φυλακή,
παρ' ὄλο τόν ἥλιο τόν πλούσιο τῆς ἡμέρας
στενοχωριέμαι καί νιώθω τυφλός
τή γλυκιά στερημένη ἐλπίδα τοῦ κόσμου.

Σύννεφο ἄυλης ποιότητας ἀχρονης
μπαίνει στό σπίτι τῶν θυρῶν κεκλεισμένων,
ἀλλάζοντας τή νύχτα σέ παράδεισο,
φῶς, ἡ γλυκιά ἐλπίδα τοῦ κόσμου.

Ἐκεῖ πού δέν τήν περιμένεις, ἀναπάντεχα,
ἀπό τίς ἄκρες στό σῶμα τῶν δαχτύλων εἰσορμᾶ
ἀκμή ζωῆς καί θάνατος ταυτόχρονα,
ἀνάσα, ἡ γλυκιά ἐλπίδα τοῦ κόσμου.

Μές στήν ἀπόγνωση τῆς κάθε μέρας ἐρωτῶ,
τό δέντρο πού μέ τήν ἀπουσία της σαραβάλισε,
πῶς διψασμένο νά χορτάσει μπορεῖ
ψωμί, τή γλυκιά ἐλπίδα τοῦ κόσμου;

Νίκος - Γαβριήλ Πεντζίκης

ΣΤΗ ΔΥΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Α΄

Γιέ μου, τώρα ἐγώ σέ λίγο
θά σ' ἀφήσω καί θά φύγω.
Νιώθω ἐξάντληση πολλή
καί λιγότεψε τό φῶς μου·
μιά φωνή μέ προσκαλεῖ
στή γαλήνη τ' ἄλλου κόσμου.
Φεύγω, γιέ μου· μή μέ κλάψης·
μόνο, ἐκεῖ πού θά μέ θάψης,
στήν αὐλή τ' ἁγιοῦ Μηνᾶ,
ποῦν' τ' ἀδέρφια σου θαμμένα,
θέλω νᾶρχεσαι συχνά
νά προσεύχεσαι γιά μένα.

Φεύγω, γιέ μου, καί σοῦ δίνω
τήν εὐχή μου φυλαχτό σου,
καί παραγγελιά σ' ἀφήνω
καί στερνή μου συμβουλή,
νά φυλάξης πιά πολύ
κι' ἀπ' τ' ἀμπέλια κι' ἀπ' τό βιός σου
κι' ἀπ' τό σπίτι αὐτό πού ἐχτίστη
μέ τόν ἴδρω τῶ γονιῶ σου,
κι' ἀπ' τά μάτια κι' ἀπ' τό φῶς σου,
-νά φυλάξης πιά πολύ
τοῦ πατέρα σου τήν Πίστη.
Ἦ,τι κι' ἄν σοῦ τύχη ἐμπρός σου,
κι' ὅπου πᾶς κι' ὅπου βρεθῆς,
γιέ μου, νά τό θυμηθῆς,
αὐτή θᾶναι σύντροφός σου
καί πατέρας κι' ἀδερφός σου.
Γιατί, πρέπει νά τό ξέρης,
δέ θά δῆς μόνο χαρές.
Θά χρειαστῆ πολλές φορές
στή ζωή σου νά ὑποφέρης.
Καί ποιές δέ θά σοῦ λείψη
κάποιος πόνος, κάποια θλίψη.

Μά ἄν τά κύματα ἀφρισμένα
πρύμα - πλώρη σέ χτυπᾶνε,
κι' οἱ βοριάδες ἄν φυσοῦν
ἄγρια καί λυσοομανᾶνε,

κι' ἂν κυλήσουνε τὰ νέφη,
 σάν ἀπό δαιμόνων χέρια,
 καί σκεπάσουν τὴν ψυχὴ σου
 καί σοῦ κρύψουνε τ' ἀστέρια·
 στάσου ὀρθός καί μὴ τρομάξης.
 Κι' ἂν ριχτῆ καμιὰ φορά
 σάν γεράκι ἢ μαύρη θλίψη,
 καί σοῦ πνίξῃ τὴ χαρὰ
 καί τὴν εὐτυχία σου πνίξῃ,
 πάλι ἐσύ μὴ φοβηθῆς.
 σήκωσε τὰ χέρια εὐθύς,
 κι' ἀπλώσέ τα γιὰ ν' ἀρπάξης
 καί γερά νά κρατηθῆς
 ἀπ' τὸ χέρι πού θ' ἀπλώσῃ
 πρὸς ἐσένα μέ στοργή
 Κεῖνος πού μ' ἀγάπη τόση
 κυβερνᾷ οὐρανὸ καί γῆ.

Ἄν μέ πίστη τὸν ζητήσης
 καί Θεὸ τὸν προσκυνήσης,
 κι' ἂν Σωτήρα σου τὸν κράξης
 καί προστάτη σου τὸν πῆς,
 πρὶν νά τὸν καλοφωνάξης
 στό πλευρό σου θά τὸν δῆς.
 Καί θά δῆς νά γαληνεύῃ
 εὐθύς ἡ λύσσα τοῦ βοριά
 καί τὸ μουγκρητό τοῦ πόντου,
 καί παντοῦ νά βασιλεύῃ,
 στά πελάη καί σπὴ στεριά,
 ἡ γαλήνη τῶν ματιῶν Του.
 Μοσχομύριστος ὁ μπάτης
 θά καϊδεύῃ σε ἀπαλά
 φέρνοντάς σου εἰρήνης μίλημα,
 κι' ὁ οὐρανὸς ἀπὸ ψηλά,
 πλέοντας στό γαλάζιο φῶς του,
 θά σοῦ στέλνῃ ἀγάπης μήνυμα,
 καί θά σοῦ χαμογελᾷ.

.....

Γ. Βερίτης

Ρωμαίους σί, 3-11

Κείμενο

«Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν Ἰησοῦν, εἰς τόν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνειτάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τόν θάνατον, ἵνα, ὡσπερ ἠγέρθη Χριστός ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. Εἰ γάρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα. Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιός ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τό σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μῆκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. Ὁ γάρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπό τῆς ἁμαρτίας. Εἰ δέ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστός ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. Ὁ γάρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὃ δέ νῦν, νῦν τῷ Θεῷ. Οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκρούς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δέ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν».

Μετάφραση

Ὅσοι βαπτισθήκαμε μὲ πίστη στὸν Ἰησοῦ Χριστό, συνταυτίζομαστε τὴν ὑπαρξή μας μ' αὐτόν, γίναμε μὲ τὸ βάπτισμα μέτοχοι τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου καὶ ὁ παλαιός μας ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας σταυρώθηκε καὶ πέθανε, ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς πάνω στὸν σταυρό.

Θαφτήκαμε λοιπὸν μαζί μ' αὐτόν μὲ τὸ ἅγιο βάπτισμα, τὸ ὁποῖο μᾶς ἔκανε συγκαινωνοὺς τοῦ θανάτου του, μὲ ἀποτέλεσμα, ὅπως ἀκριβῶς ἀναστήθηκε ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοὺς νεκροὺς μὲ τὴν ἔνδοξη δύναμη τοῦ Πατρὸς, ἔτσι κι ἐμεῖς νὰ ἀναστηθοῦμε σὲ νέα, ἐνάρετη καὶ ἅγια ζωὴ καὶ νὰ συμμορφώσουμε τὴ διαγωγὴ μας σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Ναί. Ἀναστηθήκαμε κι ἐμεῖς σὲ νέα ἅγια ζωή. Διότι, ἐάν, σὰν τὰ δέντρα ποὺ εἶναι μαζί φυτευμένα καὶ θρεμμένα, ἔχουμε γίνει ἓνα μὲ τὸν Χριστὸ στὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖο εἶναι σύμβολο τοῦ θανάτου του,

κατὰ φυσικὴ συνέπεια θὰ γίνουμε ἕνα καὶ σὴν Ἀνάστασή του.

Καὶ θὰ γίνουμε ἕνα μὲ τὸν Χριστὸ καὶ σὴν Ἀνάστασή του μ' ἕναν ὄρο: ἐὰν δηλαδὴ γνωρίζουμε ὅτι ἡ διεφθαρμένη ἀπὸ τὴν ἁμαρτία φύση ποὺ κληρονομήσαμε ἀπὸ τὸν Ἄδαμ σταυρώθηκε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ μυστηριακῶς μὲ τὸ βάπτισμα, γιὰ νὰ γίνεῖ ἀδρανὲς καὶ πεθαμένο τὸ δουλωμένο σὴν ἁμαρτία σῶμα μας, ὥστε νὰ μὴ γίνεῖται ὄργανό της καὶ νὰ μὴν εἴμαστε πλέον δούλοι καὶ σκλάβοι σὴν ἁμαρτία.

Καὶ δὲν πρέπει γιὰ κανένα λόγο νὰ εἴμαστε πλέον δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ἀφοῦ μὲ τὸ βάπτισμα πεθάναμε μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Διότι ὅποιος πέθανε, ἔχει σταματήσει νὰ ἁμαρτάνει, ὅπως ὁ νεκρὸς οὔτε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία πειράζεται πλέον, οὔτε μπορεῖ νὰ κάνει ὁποιαδήποτε ἁμαρτία ἢ πράξη.

Δὲν εἴμαστε ὅμως καὶ ὀλοκληρωτικὰ νεκροί. Ἐὰν πεθάναμε μέσω τοῦ βαπτίσματος μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία, ζώ-

ντας ἤδη μαζὶ μ' αὐτὸν τὴ ζωὴ τῆς χάριτος, ἔχουμε πεποίθηση ὅτι θὰ ζήσουμε μαζὶ του καὶ τὴν εὐτυχημένην ζωὴ τῆς αἰωνιότητος.

Κι ἔχουμε τὴν πεποίθηση αὐτή, διότι γνωρίζουμε ὅτι, ἀφοῦ ὁ Χριστὸς ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς, δὲν πεθαίνει πλέον. Ὁ θάνατος δὲν ἔχει πιά ἐξουσία ἐπάνω του καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν κυριεύσει.

Καὶ δὲν τὸν κυριεύει πλέον ὁ θάνατος, διότι καὶ τότε ποὺ πέθανε, πέθανε μία φορά γιὰ πάντα, γιὰ νὰ καταλύσει τὴν ἁμαρτία. Καὶ τὴ ζωὴ ποὺ ζεῖ ἀφοῦ ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς, τὴ ζεῖ γιὰ νὰ δοξάζει τὸν Θεὸ μεταδίδοντας σὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀγία καὶ πανευτυχῆ καὶ ἀθάνατην ζωὴ τοῦ Θεοῦ.

Κι ὅπως ὁ Χριστὸς ζεῖ γιὰ τὸν Θεό, ἔτσι κι ἐσεῖς νὰ θεωρεῖτε τοὺς ἑαυτοὺς σας νεκρούς ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία ἀλλὰ καὶ ζωντανούς γιὰ τὸν Θεό, ἐνωμένους μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Κύριός μας.

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Η ΠΛΕΟΝΕΞΙΑ ΑΔΙΚΕΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ

«Τοῦ πεινώντιός ἐστιν ὁ ἄρτος, ὃν σύ κατέχεις,
τοῦ γυμνιεύοντος τό ἱμάτιον, ὃ σύ φυλάσσεις ἐν ἀποθήκαις,
τοῦ ἀνυποδέιου τό ὑπόδημα, ὃ παρά σοί κατασπίπεται,
τοῦ κρίζοντος τό ἀργύριον, ὃ κατορύξας ἔχεις.
Ὡστε τοσοῦτους ἀδικεῖς, ὅσοις παρέχειν ἐδύνασο.»

Κείμενο

«**Τ**ίνα, φησίν, ἀδικῶ συνέ-
λων τά ἑμαυτοῦ; Ποῖα, εἶπε
μοι, σαυτοῦ; Πόθεν λαβὼν εἰς τὸν
βίον εἰσπνεγκας; Ὡσπερ ἂν εἴ-
πῃς ἐν θεάτρῳ θεὰν καταλαβὼν,
εἶπα ἐξείργοι τοὺς ἐπεισιόντας,
ἴδιον ἑαυτοῦ κρίνων τό κοινῶς
πᾶσι κατὰ τὴν χρῆσιν προκείμε-
νον· τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ πλούσιοι.
Τά γάρ κοινά προκατασχόντες,
ἴδια ποιοῦνται διὰ τὴν πρόληψιν.
Ἐπεὶ εἰ τό πρὸς παραμυθίαν τῆς
ἑαυτοῦ χρείας ἕκαστος κομιζό-
μενος, τό περιπτόν ἠφίει τῷ δεο-
μένῳ, οὐδεὶς μὲν ἂν ἦν πλούσιος,
οὐδεὶς δέ ἐνδεής. Οὐκί γυμνός
ἐξέπεσες τῆς γαστρὸς; Οὐ γυμνός
πάλιν εἰς τὴν γῆν ὑποστρέψεις;
Τά δέ παρόντα σοι πόθεν; Εἰ μὲν
ἀπό ταυτομάτου λέγεις, ἄθεος εἶ,
μὴ γνωρίζων τὸν κτίσαντα, μηδέ
χάριν ἔχων τῷ δεδωκότι, εἰ δέ
ὁμολογεῖς εἶναι παρά Θεοῦ, εἶπε
τόν λόγον ἡμῖν δι' ὃν ἔλαβες. Μὴ
ἄδικος ὁ Θεός, ὁ ἀνίσως ἡμῖν δι-

αιρῶν τά τοῦ βίου; Διὰ τί σύ μὲν
πλουτεῖς, ἐκεῖνος δέ πένεται; Ἡ
πάντως, ἵνα καὶ σύ χρηστότη-
τος καὶ πιστῆς οἰκονομίας μι-
σθὸν ὑποδέξῃ, κάκεῖνος τοῖς με-
γάλοις ἄθλοις τῆς ὑπομονῆς τι-
μηθῇ; Σύ δέ πάντα τοῖς ἀπληρώ-
τοις τῆς πλεονεξίας κόλποις πε-
ριλαβὼν, οὐδένα οἶει ἀδικεῖν το-
σοῦτους ἀποστερῶν; Τίς ἐστιν ὁ
πλεονέκτης; Ὁ μὴ ἐμμένων τῇ
αὐταρκεῖα. Τίς δέ ἐστιν ὁ ἀποστε-
ρητής; Ὁ ἀφαιρούμενος τά ἐκά-
στου. Σύ δέ οὐ πλεονέκτης; σύ δέ
οὐκ ἀποστερητής; ἂ πρὸς οἰκο-
νομίαν ἐδέξω, ταῦτα ἴδια σεαυ-
τοῦ ποιούμενος; Ἡ ὁ μὲν ἐνδε-
δυμένον ἀπογυμνῶν λωποδύτης
ὀνομασθήσεται, ὁ δέ τὸν γυμνόν
μὴ ἐνδύων, δυνάμενος τοῦτο ποι-
εῖν, ἀλλῆς τινός ἐστι προσηγορί-
ας ἄξιος; Τοῦ πεινώντιός ἐστιν ὁ
ἄρτος, ὃν σύ κατέχεις, τοῦ γυμνι-
εύοντος τό ἱμάτιον, ὃ σύ φυλάσ-
σεις ἐν ἀποθήκαις, τοῦ ἀνυποδέ-

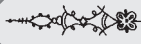
του τό ὑπόδημα, ὃ παρά σοί κατασπίεται, τοῦ χρίζοντος τό ἀργύριον, ὃ κατορύξας ἔχεις. Ὡστε τοσοῦτους ἀδικεῖς, ὅσοις παρέχειν ἐδύνασο». (βλ. Ε.Π. 31, σελ. 276-277 & Ε.Π.Ε. Περί πλεονεξίας, σελ. 344-347)

Μετάφραση

Ποιόν, λέγει, ἀδικῶ μὲ τὸ νὰ προστατεύω τὰ δικά μου; Ποιά, πές μου, εἶναι δικά σου; Ἀπὸ ποῦ τὰ ἔλαβες καὶ τὰ ἔφερες στὴ ζωὴ; Ὅπως ὅταν κάποιος, ἀφοῦ καταλάβει στὸ θέατρο θέση θέας, ἐμποδίζει ἔπειτα τοὺς εἰσερχομένους, μὲ τὸ νὰ νομίζει δικό του αὐτὸ ποῦ εἶναι κοινὸ κατὰ τὴν χρῆση σὲ ὅλους, τέτοιοι εἶναι καὶ οἱ πλούσιοι. Δηλαδή, ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων κυριεύσαν τὰ κοινὰ ἀγαθὰ, τὰ ἰδιοποιοῦνται λόγῳ τοῦ ὅτι τὰ πρόλαβαν. Διότι ἐὰν ὁ καθένας, κρατώντας αὐτὸ ποῦ χρειάζεται γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τις ἀνάγκες του, ἄφηνε τὸ περισσεύμα σ' αὐτόν ποῦ ἔχει ἀνάγκη, τότε κανένας δὲν θὰ ἦταν πλούσιος, κανένας δὲν θὰ ἦταν φτωχός. Δὲν ἐξῆλθες γυμνὸς ἀπὸ τὴν κοιλία; Δὲν θὰ ἐπιστρέψῃς καὶ πάλι γυμνὸς στὴ γῆ; Αὐτὰ δὲ ποῦ ἔχεις τώρα, ἀπὸ ποῦ τὰ ἔχεις; Ἐὰν μὲν λέγεις, ὅτι ἀπὸ τὴν τύχη, εἶσαι ἄθεος, διότι δὲν γνωρίζεις τὸν δημιουργό, οὔτε εὐχαριστεῖς τὸν δοτήρα. Ἐὰν δὲ παραδέχεσαι ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸ εἶναι,

πές μου τὸν λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο τὰ ἔλαβες. Μήπως ὁ Θεὸς εἶναι ἄδικος ποῦ ἄνισα μοιράζει σὲ μᾶς τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ζωὴ; Γιατί ἐσὺ πλουτίζεις καὶ ἐκεῖνος εἶναι φτωχός; Γιὰ κανένα ἄλλο λόγο, παρὰ γιὰ νὰ λάβεις ἐξάπαντος καὶ ἐσὺ τὸν μισθὸ τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς καλῆς διαχειρίσεως καὶ ἐκεῖνος γιὰ νὰ τιμηθεῖ μὲ τὰ μεγάλα ἔπαθλα τῆς ὑπομονῆς. Ἐσὺ ὅμως, ἀφοῦ τὰ περιέλαβες ὅλα στοὺς ἀχόρταγους κόλπους τῆς πλεονεξίας, νομίζεις ὅτι κανένα δὲν ἀδικεῖς, ὅταν τόσους πολλοὺς ἀποστερεῖς. Ποίος εἶναι ὁ πλεονέκτης; Αὐτὸς ποῦ δὲν ἀρκεῖται στὴν αὐτάρκεια. Ποίος δὲ εἶναι ὁ ἄρπαγας; Αὐτὸς ποῦ ἀφαιρεῖ αὐτὰ ποῦ ἀνήκουν σὶν καθένα. Δὲν εἶσαι ἐσὺ ὁ πλεονέκτης; Δὲν εἶσαι σὺ ὁ ἄρπαγας, ὅταν ἰδιοποιεῖσαι αὐτὰ τὰ ἴδια ποῦ δέχθηκες πρὸς διαχείριση; Ἡ αὐτὸς μὲν ποῦ ἀπογυμνώνει τὸν ντυμένο θὰ ὀνομασθεῖ λωποδύτης, ἐκεῖνος δὲ ποῦ δὲν ἐνδύει τὸν γυμνὸ, ἐνῶ μπορεῖ νὰ τὸ κάνει, ἀξίζει νὰ ὀνομασθεῖ μὲ ἄλλο ὄνομα; Τὸ ψωμὶ ποῦ κρατᾶς ἐσὺ, εἶναι αὐτοῦ ποῦ πεινᾷ. Τὸ ἐνδυμα ποῦ φυλάσσεις στὶς ἱματιοθῆκες εἶναι αὐτοῦ ποῦ γυμνητεύει. Τὰ παπούτσια ποῦ σαπίζουν σὲ σένα εἶναι τοῦ ξυπόλυτου. Τὸ ἀργύριον ποῦ ἔχεις παραχωμένο εἶναι αὐτοῦ ποῦ τὸ χρειάζεται. Λοιπὸν τόσους ἀδικεῖς, ὅσους μποροῦσες νὰ εὐεργετήσῃς!

Ο ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

Ο Ίσοκράτης ήταν Αθηναῖος ρήτορας. Συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν μεγάλων ρητόρων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 436 π.Χ. καὶ ἐξεδήμησε τὸ 338 π.Χ. ἀπὸ τῆ λύπη του μετὰ τὴν ἦττα τῶν Ἀθηναίων στὴν Χαίρωνεια. Κατὰ τὴ νεότητά του ἔλαβε ἄρτια παιδείωση.

Ἐπειδὴ, λόγῳ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀπώλεσε τὴν πατρικὴ του περιουσία, ἀναγκάστηκε ἀρχικὰ νὰ ἀσκήσει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ λογογράφου. Ἀπὸ τὸ 390 ἄνοιξε Σχολή, στὴν ὁποία δίδασκε κατὰ κύριο λόγο τὴ ρητορικὴ ἀλλὰ καὶ στοιχεῖα μορφωτικῶν γνώσεων τὰ ὁποῖα συνολικὰ ὀνόμαζε φιλοσοφία.

Διέκειτο δυσμενῶς πρὸς τοὺς Σοφιστὲς καὶ μόνο ἔναντι τοῦ Σωκράτη ἔδειχνε εὐνοϊκὴ διάθεση.

Ἀρχαῖος βιογράφος ἀποδίδει στὸν Ίσοκράτη τὴ συγγραφὴ ἐξήντα λόγων, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους γνήσιοι θεωροῦνταν οἱ 28 ἢ 25. Ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν περισωθεῖ 21 λόγοι καὶ 9 ἐπιστολές.

Μὲ τὸν «Πανηγυρικόν» λόγο (380 π.Χ.) δίνει ὁ Ίσοκράτης ἄριστο ὑπόδειγμα ἐπιδεικτικοῦ καὶ συμβουλευτικοῦ λόγου.

Τὸ 346 ἔγραψε τὸν «Φίλιππον». Μὲ τὸ λόγο αὐτὸ προτρέπει τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας νὰ ἀναλάβει τὴν ἀρχηγία τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν. Τὸ 339 ἐξέδωσε τὸν «Παναθηναϊκόν». Μέσω αὐτοῦ ἐπανέρχεται στὸ θέμα τὸ ὁποῖο τὸν εἶχε ἀπασχολήσει καὶ στὸν «Πανηγυρικόν». Ἀποτελεῖ καὶ ὁ λόγος αὐτὸς ἐγκώμιο τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Ο Ίσοκράτης εἶναι ἐξέχουσα φυσιογνωμία τοῦ ἀρχαίου ἀνθρωπιστικοῦ πολιτισμοῦ. Πίστευε ὅτι ὁ ἄνθρωπος καλλιεργεῖται διὰ «τῆς τῶν λόγων παιδείας». Ἡ ἐνασχόληση καὶ ἀσκηση μὲ τὸ χειρισμὸ τοῦ ἀνθρώπινου λόγου ἀποτελοῦσε προϋπόθεση γιὰ τὴν μόρφωση τῆς προσωπικότητας καὶ γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴν πολιτικὴ ζωὴ. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ πρέπει νὰ κατατάσσεται στοὺς πρῶτους εἰσηγητὲς τῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας. Ὁ Κικέρων, ἔχοντας ὑποστῆ τὴν ἐπίδρασή του, μεταλαμπάδευσε τὶς ἀντιλήψεις του αὐτὲς στὸν κόσμον τῆς Δύσεως.

Ἄξιόλογο χαρακτηριστικὸ τῆς νοοτροπίας τοῦ Ίσοκράτη ἦταν ἡ πίστη του στὴν Πανελλήνια ἰδέα. Γι' αὐτὸ καὶ ἀναζητοῦσε πάντα μετὰ τῶν συγχρόνων του μία ἰσχυρὴ πολιτικὴ προσωπικότητα, ἱκανὴ νὰ συνενώσει τοὺς Ἕλληνας κατὰ τῶν βαρβάρων.

Στεκόμαστε σὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ίσοκράτη, τὸν «**Πρὸς Δημόνικον**».

Ὁ Ίσοκράτης πρὸς τὸν Δημόνικο γιὰ τὴ φιλία:

Ὁ λόγος αὐτὸς ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν παραινειτικῶν. Ὁ Δημόνικος ἦταν γιὸς τοῦ Ἰππόνικου, φίλου τοῦ Ίσοκράτη, ὁ ὁποῖος καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν νουθετήσει γιὰ νὰ τὸν βάλει στὸ σωστὸ δρόμο. Ἔχει ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον, διότι μᾶς ἐκθέτει λεπτομερῶς τὶς ἀντιλήψεις τῆς καλῆς κοινωνίας γιὰ τὶς καθιερωμένες ἠθικὲς ἀξίες. Καὶ σήμερα ἔχει μεγάλη διδακτικὴ ἀξία.

Ἄν καὶ ὁ λόγος αὐτὸς δὲν θεωρεῖται ὡς γνήσιος λόγος τοῦ Ἰσοκράτη, πάντως ἀντιπροσωπεύει ἰδέες καὶ ἀντιλήψεις του. Μποροῦμε νὰ ὑποθέσουμε ὅτι κάποιος μαθητὴς του ἔγραψε αὐτὸ τὸ λόγο.

Ὅμως, δὲν ἀποκλείεται νὰ γράφηκε καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰσοκράτη κατὰ τὴ νεότητά του, ὅταν παρακολουθοῦσε ἀπὸ κοντὰ τὸ ρήτορα Γοργία.

Ἀποσποῦμε ἓνα τμῆμα ἀπὸ αὐτὸν τὸν λόγο (μὲ ἀντίστοιχη μετάφραση) ποῦ ἀναφέρεται στὴ φιλία καὶ περιέχει ἐξέχουσες ἀπόψεις μὲ διαχρονικὸ κύρος.

Κείμενο

[24] Μιδένα φίλον ποιού, πρὶν ἂν ἐξετάσης πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίννου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὅμοίως γὰρ αἰσχρὸν μιδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἐταίρους μεταλλάπειν. Μῆτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μῆτ' ἄπειρος εἶναι τῶν ἐταίρων θέλε. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι προσποιῆ. [25] Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχῶν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχῶν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπισπίσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἕκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς. [26] Ὅμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιαῖς καὶ τῶν φίλων ἠπάσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἐταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς

μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μιδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.

Μετάφραση

[24] Κανένα νὰ μὴν κάνεις φίλο προτοῦ ἐξετάσεις πῶς ἔχει συμπεριφερθεῖ πρὸς τοὺς παλαιούς του φίλους· διότι πρέπει νὰ ὑπολογίζεις ὅτι μπορεῖ νὰ συμπεριφερθεῖ καὶ πρὸς ἐσένα, ὅπως συμπεριφέρθηκε πρὸς ἐκείνους. Πρέπει νὰ μὴ βιάζεσαι νὰ γίνεις φίλος, ὅταν ὅμως γίνεις φίλος νὰ μένεις πιστὸς στὴ φιλία. Διότι εἶναι ἐξίσου ἀπρεπές, ὅπως τὸ νὰ μὴ ἔχεις κανένα φίλο, ἔτσι καὶ τὸ νὰ ἀλλάζεις πολλοὺς φίλους συχνά. Νὰ μὴν ἀναζητᾶς τοὺς φίλους σου ἀπρόσεκτα καὶ προκαλεῖς ζημιὰ στὸν ἑαυτό σου, οὔτε πάλι νὰ θέλεις νὰ ἔχεις τοὺς φίλους σου χωρὶς δοκιμασία. Αὐτὸ θὰ τὸ κατορθώσεις, ἂν προσποιεῖσαι ὅτι ἔχεις ἀνάγκης τὶς ὁποῖες δὲν ἔχεις. [25] νὰ ἀνακοινώσεις σ' αὐτοὺς ζητήματα, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ κοινολογοῦνται, παρουσιάζοντας αὐτὰ ὡς μυστικά· ἂν διαψευθεῖς στὶς ἐλπίδες σου, δὲν θὰ ὑποστῆς καμιά ζημιὰ, ἐὰν δὲ οἱ ἐλπίδες σου ἐπιβεβαιωθοῦν, θὰ ἔχεις ἀσφαλέστερη γνώση τοῦ χαρακτήρα τῶν φίλων σου. Νὰ δοκιμά-

zeis τοὺς φίλους σὺς δυστυχίες καὶ στοὺς κοινούς κινδύνους· διότι (εἶναι γνωστό) πῶς τὸ μὲν χρυσάφι τὸ δοκιμάζουμε σὴ φωτιά, ἀλλὰ τοὺς φίλους τοὺς ἐξετάζουμε καὶ τοὺς ἐπιβεβαιώνουμε σὺς ἀτυχίες. Θὰ τηρήσεις τὴν ἄριστη στάση ἀπέναντι στοὺς φίλους σου, ἂν δὲν περιμένεις αὐτοὶ νὰ σοῦ γνωρίσουν τὶς ἀνάγκες τους, ἀλλ' ἂν αὐτόκλητα τοὺς βοηθᾷς, ὅταν οἱ περιστάσεις τὸ ἐπιβάλλουν. [26] Ἔχε κατὰ νοῦν ὅτι εἶναι ἐξίσου ντροπὴ νὰ νικίεσαι ἀπὸ τὶς κακομεταχειρίσεις τῶν ἐχθρῶν σου καὶ νὰ φαίνεσαι κατώ-

τερος τῶν φίλων σου σὺς εὐεργεσίας ποῦ σοῦ κάμνουν. Νὰ θεωρεῖς ὡς ἀληθινούς φίλους ὄχι μόνον ἐκείνους ποῦ λυποῦνται γιὰ τὶς δυστυχίες σου, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν σὲ φθοιοῦν γιὰ τὴν εὐτυχία σου· διότι πολλοὶ λυποῦνται μὲν μαζί μὲ τοὺς φίλους τους γιὰ τὶς ἀτυχίες τους, ἀλλὰ τοὺς φθοιοῦν, ὅταν εὐτυχοῦν. Νὰ θυμᾶσαι τοὺς ἀπόντες φίλους σου ἐνώπιον τῶν παρόντων, γιὰ νὰ φαίνεσαι ὅτι δὲν λησμονεῖς καὶ αὐτούς, ὅταν εἶναι ἀπόντες.

ΟΙ ΟΓΚΟΠΑΓΟΙ

Ἦτανε φίλοι παλαιοί,
ἀπὸ μικροὶ
ἀχώριστοι, παντοῦ μαζύ,
καὶ σπὸ σκολειό,
καὶ σὺς σπουδές.
Τὶς ἴδιες ζῆσαν ἀναμνήσεις·
ὁμοιες θαρρεῖς χαρές
πῶς εἶχανε καὶ θλίψεις.

Μὰ ξαφνικά,
μεγάλοι πιά,
ψυχράθηκαν μὴ μέρα,
-σάν παγερό
ὑψώθηκε βουνό,
ἀνάμεσό τους τό «ἐγώ» -
καὶ χωριστῆκαν πέρα,
ὁ ἕνας ἀπ' τόν ἄλλον,
δίχως κακία ἢ θυμό...

Τό χρόνο μόνον μὴ φορά,
δύο τυπικές ἀντάλλαζαν εὐχές,
«Χρόνια πολλά»,
κι' ὁ ἄλλος ἀπαντοῦσε:
«Εὐχαριστῶ»·
τίποτε ἄλλο ἀπ' αὐτό.
Κι' ὦ, πῶς χτυποῦσαν
τότε οἱ καρδιές τους δυνατά!
Τοὺς ὀγκοπάγους τοῦ ἐγώ
μάταια λές, νὰ σπάσουνε ζητοῦσαν...
Καὶ δὲν γνωρίζαν οἱ φτωχοί,
ὅτι θυσίας φλόγα τόση δά
νά ζωντανέψη πάλι τὴν ἀγάπη
θὰ ἦταν ἀρκετή,
καὶ τὰ βουνά
τῶν πάγων νὰ διαλύση.

Γ. Δ. ΚΑΧΡΙΜΑΝΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

"Έχω βρει αυτό που ζητούσα"

Αγαπητοί μου φίλοι, και πάλι με έφερε κοντά σας από τα Γιάννενα η αγάπη και ο σεβασμός μου προς τα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος».

Τούτες τις μέρες που έρχονται Χριστούγεννα και ζω μαζί σας κάποιες στιγμές της λειτουργίας των Εκπαιδευτηρίων «Απόστολος Παύλος», θέλω να σας αναφέρω μια αυθόρμητη ιδέα που έρχεται στο μυαλό μου: Είναι δύσκολο πράγμα να πετυχαίνει κανείς υψηλό στόχο στις σπουδές του, αν δεν έχει εξασφαλίσει κατάλληλο σχολικό περιβάλλον, το οποίο να διαθέτει τις ανάλογες προϋποθέσεις για συγκέντρωση της σκέψης και για μελέτη, καθώς και αξιόλογο διδακτικό προσωπικό που κάθε μέλος του να δίνει αυτά που πρέπει να

διαθέτει ένας υποψήφιος για επιτυχία. Τα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος» με ευχέρεια και με αίσθημα ευθύνης προσφέρουν και τα δύο αυτά στοιχεία. Εμένα με την όρεξη που είχα με φώτισε ο Ύψιστος και κίνησα από μακριά και σας βρήκα. Χάρη τόσο στη δική σας συμβολή, όσο και στη δική μου προσπάθεια πέτυχα αυτό που χρόνια ονειρευόμουν.

Προσεύχομαι να συνεχίζετε με όρεξη την καλή δουλειά που κάνετε, ώστε να μη διακοπεί ποτέ η λειτουργία των Εκπαιδευτηρίων «Απόστολος Παύλος».

**Γιάννης Μπάκος,
Φοιτητής ΑΕΙ Πληροφορικής
Παν/μίου Ιωαννίνων**

Στη Χριστουγεννιάτικη εκδήλωση

Είμαι τώρα φοιτήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής του Παν/μίου Αθηνών. Παρακολουθώ αδιάλειπτα τα μαθήματα και τις παραδόσεις της Σχολής μου. Αλλά, η σκέψη μου πολλές φορές γυρίζει στο παρελθόν, δηλαδή στο Σχολείο που με ώθησε να βρεθώ στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Ένωσα μεγάλη χαρά όταν πληροφορήθηκα ότι τα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος» θα έχουν σε μία από τις προσεχείς ημέρες τη Χριστουγεννιάτικη Γιορτή τους. Παραμέρισα άλλες ασχολίες και βρέθηκα την καθορισμένη ώρα στο αλησμόνητο Σχολείο μου, ανάμεσα σε αγαπημένα μου πρόσωπα. Συγκίνηση ένιωθα τόσο πριν αρχίσει το εορταστικό πρόγραμμα, όσο και κατά τον χρόνο της εκτέλεσής του.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης μου φάνηκε εξαιρετικό. Αλλά η καρδιά μου

σκιρτούσε περισσότερο με τις αφορμές που μου δίνονταν από την παραμονή μου στην αίθουσα του Σχολείου. Ερχόντουσαν στο μυαλό μου οι ωραίες ημέρες που περνούσα στο φιλικό περιβάλλον των συμμαθητών και Καθηγητών μου. Δεν έλεγαν να τελειώσουν μέσα μου εκείνες οι αναμνήσεις.

Έχοντας τώρα στο Πανεπιστήμιο μια άλλη εικόνα μπροστά μου, αυτή των συμφοιτητών μου, με τον τρόπο ζωής που έχουν οι πιο πολλοί, συνειδητοποιώ βαθύτερα ότι το Σχολείο μου - τα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος» -, από τα οποία αποφοίτησα, υπήρξαν για μένα ένα απάνεμο λιμάνι, κάτι το εξαιρετικά ωφέλιμο. Μέσα σε αυτά σφυρηλατήθηκε γερά η πνευματική θωράκιση για τη νεανική μου πορεία. Αν δεν είχα αποκτήσει αυτή την κατάρτιση δεν μπορώ να φανταστώ πού θα βρισκόμουν

σήμερα. Δεν ξέρω αν θα στροβιλιζόμουν κι εγώ μέσα στο αγελαίο στίφος των φοιτητικών ρευμάτων της ανθελληνικότητας και της άρνησης.

Ευλογώ τον Θεό που οδήγησε τα βήματά μου κατά την κρίσιμη εφηβική πορεία σε Εκπαιδευτήρια που προσφέρουν σε ολόκληρη τη μαθητική τους κοινότητα ό,τι υγιέστερο και αξιολογότερο μπορεί να βρει κανείς σήμερα

στην αρρωστημένη κοινωνία μας. Συγχαίρω από καρδιάς και ευχαριστώ για άλλη μια φορά τα πρόσωπα που φώτισε ο Θεός να συστήσουν ένα τέτοιο πνευματικό και μορφωτικό ίδρυμα.

Με πολλή αγάπη και σεβασμό,

**Μαρία Καρατζάογλου,
Φοιτήτρια Φιλολογίας Αθηνών**

Ζωντανές σχολικές αναμνήσεις

Γνώρισα τα εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος» (Γυμνάσιο και Λύκειο) που λειτουργούν για όγδοο χρόνο στον Ισθμό της Κορίνθου όχι σαν επισκέπτης τους, αλλά σαν μαθητής και σπουδαστής τους για τέσσερα ολόκληρα χρόνια.

Διψούσα από τη μικρή μου ηλικία να βρεθώ σε ένα Σχολείο που θα παρείχε αληθινή μόρφωση και θα εκπλήρωνε το σκοπό του. Στον «Απόστολο Παύλο» με εντυπώσισε από την αρχή η σιτοργή και το ενδιαφέρον των Εκπαιδευτικών. Κάθε διδακτική ώρα την απολάμβανα ξεχωριστά στα πλαίσια του κάθε μαθήματος. Τις εκδρομές του Σχολείου τις περιμέναμε με λαχτάρα, τόσο εγώ, όσο και οι άλλοι συμμαθητές μου. Χαιρόμασταν όλοι μαζί τις ομορφιές της πατρίδας μας συνδυάζοντάς τις με τις ιστορικές μας γνώσεις. Οι Καθηγητές μας φρόντιζαν και μας πρόσφεραν πάντοτε «το τερπνόν μετά του ωφελίμου», δηλαδή τόσο την ψυχαγωγία όσο και την ενημέρωση για τον περιβάλλοντα χώρο.

Ένα μέρος από τις «Εκδηλώσεις Χαράς και Δημιουργίας» αποτελούσαν για τη Μαθητική μας Κοινότητα και οι γιορτές του Σχολείου. Κάθε φορά, μέσα από τα θεατρικά, τα τραγούδια, τις ομιλίες, τις προβολές μάς δινόταν η ευκαιρία να χαρούμε και να τιμήσουμε προσωπικότητες και γεγονότα που χάραζαν

την Ελληνορθόδοξη πορεία μας. Κάθε σχολική εκδήλωση μάς έδινε ερεθίσματα για να συνειδητοποιήσουμε την ευθύνη μας μπροστά στη ζωή, την πατρίδα και τον Θεό.

Δε λησμονώ και το θαυμάσιο πεντάλεπτο μήνυμα, που κάθε πρωί μετά από την προσευχή δυνάμωνε τον χαρακτήρα μας με κάποιο κοινωνικό ή εποικοδομητικό θέμα. Στο όλο σχολικό πρόγραμμα περιλαμβάνονταν και η περιβαλλοντική δραστηριότητα, μέσα από την οποία πειραματίζονταν οι μαθητές στον όμορφο κήπο του Σχολείου.

Θα ήταν όμως παράλειψη, αν δεν αναφερόμουν και στο γεγονός ότι τα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος» κάθε μήνα εξέδιδαν και εξακολουθούν να εκδίδουν και δύο θαυμάσια περιοδικά, τα οποία μπορώ να πω ότι αποτελούν φωτεινή εξαίρεση στα σχολικά δρώμενα της πατρίδας μας. Στα περιοδικά «Ο Πυρσός» και «Κοινωνικές Τομές» βρίσκει ο αναγνώστης ενδιαφέροντα αξιολογικά θέματα και γενικά μέσα από αυτά μεταδίδεται η φλόγα της γνώσης και της ελληνορθόδοξης πίστης σε μια εποχή που προσπαθεί να σβήσει τα ιδανικά και τις αξίες του πολιτισμού μας.

Αναπολώ τα όμορφα σχολικά μου χρόνια στα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος». Πολλές φορές ξαναφέρνω στη μνήμη μου τις όμορφες μέρες που

πέρασα σ' αυτά.

Στη σκέψη μου και την καρδιά μου έχω πάντοτε με ευγνωμοσύνη αυτούς που με δίδαξαν να διατηρώ στη ζωή μου, όπως λέει ο ποιητής, «έναν όμορφο κόσμο, αγγελικά πλασμένο». Εύχομαι ο Κύριος να ευλογεί αδιάλειπτα το

Σχολείο αυτό, για να παραμένει άσπιλο ως προς τη γραμμή που χαράζει και το πνεύμα που μεταδίδει.

**Νεκτάριος Πούλης,
Φοιτητής Ανωτάτης
Εκκλησιαστικής Σχολής**

«Επαγγελματικός προσανατολισμός: Συνταξιούχος»

Αγαπητοί μου φίλοι,

Με το θάρρος που έχω να επικοινωνώ με το Σχολείο μου ακόμη και τώρα που είμαι φοιτητής, σας μεταφέρω κάτι περίεργο. Ξεφυλλίζοντας ένα τόμο του έγκριτου περιοδικού «Ευθύνη» στάθηκα σε ένα σημείωμα του κ. Δ.Κ.Μ. με τον παράξενο τίτλο: «Επαγγελματικός προσανατολισμός: Συνταξιούχος». Επιλεκτικά παραθέτω τα ακόλουθα:

...Σε έρευνα επαγγελματικού προσανατολισμού φέτος σε μαθητές της Δημοτικής Εκπαίδευσης, για το «τι θέλουν να γίνουν όταν μεγαλώσουν», αρκετοί μαθητές απάντησαν «συνταξιούχος»!

Η σημασία της απαντήσεως ενέχει θλιβερά συμπεράσματα για το μέλλον της χώρας μας. Η απάντηση δείχνει ότι πέρασε η εποχή που οι νέοι ήθελαν να μιμηθούν ήρωες της ιστορίας του τόπου μας, μεγάλες προσωπικότητες του καιρού τους. Η ανάπτυξη των Καλών Τεχνών, της Λογοτεχνίας δεν «γεμίζει» τις ψυχές αυτής της νεολαίας. Η απάντηση που τα παιδιά έδωσαν δεν είναι τίποτα άλλο παρά η αντανάκλαση στη ζωή των «αναζητήσεων» των μεγάλων!

Τα τελευταία χρόνια, η απώτερη επαγγελματική φιλοδοξία πολλών έχει περιορισθεί στο να πάρουμε μια καλή και «παχυλή» σύνταξη. «Πρότυπον προς μίμησιν» ο συνέλληνας που έχει εξασφαλίσει καλή σύνταξη.

Η συνταξιοδότηση έγινε αυτοσκοπός. Έγινε σκοπός, η βασική εργασιακή επίδιωξη. Κατάντησε στην Ελλάδα να μη δουλεύουμε θετικά, για να δημιουρ-

γήσουμε, αλλά μόνο και μόνο για να συνταξιοδοτηθούμε. Για να καθόμαστε στο καφενείο, για να προσπαθήσουμε να βρούμε μια άλλη «δουλίτσα» που την αφαιρούμε από τους νεότερους.

Ύστερα απ' όλα αυτά πώς τα παιδιά, που βρίσκονται στην ηλικία του επηρεασμού από το οικογενειακό περιβάλλον, να μην ονειρεύονται να γίνουν συνταξιούχοι; Ό,τι ακούνε στο σπίτι, ό,τι βλέπουν γύρω τους, αυτό έχουν και κείνα σαν πρότυπο....

Και μη χειρότερα!

Λοιπόν, το σημείωμα αυτό με αιφνίδιασε. Είναι γεγονός πως αυτά ακούγονται συχνά μέσα στα σπίτια από τους Γονείς και σήμερα! Φαίνεται πως το πλείστον των Γονέων και δασκάλων μας έχουν αποβάλει το αίσθημα της προσφοράς, της δημιουργίας, της συναλληλίας, της μίμησης αξιόλογων προτύπων. Τους έχει κυριεύσει η ακηδία, η αφροντισιά.

Στα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος» που φοίτησα, διδαχθήκαμε να παλεύουμε στη ζωή και ποτέ να μη μένουμε αδρανείς. Διδάχθηκα ότι «κατηφορία ποτέ καμιά σε κορυφές δεν ανεβαίνει κι όποιος ποθεί να υψωθεί πάντα με κόπους ανεβαίνει».

Μακάρι το Σχολείο και η Οικογένεια να βρουν το γρηγορότερο την ιερή αποστολή τους.

**Στέλιος Ραΐδος,
Φοιτητής Ανωτάτης Σχολής
Καλών Τεχνών Αθήνας**

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Η ΡΩΣΙΑ ΠΡΩΘΕΙ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟ

Γνωστό είναι ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν ασκεί δώδεκα χρόνια περίπου την εξουσία στη Ρωσία. Και σήμερα, έξι μήνες μετά την έναρξη της τρίτης θητείας του, του χρειάζεται μια νέα ιδεολογία. Χρειάζεται ιδέα και μέθοδο, στοιχεία αρκετά ισχυρά, για να εδραιώσει τη διακυβέρνησή του. Οι αξιωματούχοι του έχουν αρχίσει να φτιάχνουν και να παρουσιάζουν προγράμματα «πατριωτικής εκπαίδευσης». Στις μεγάλες πόλεις της Ρωσίας που λειτουργούν διάφορα κλαμπ σλαβοφίλων υπάρχει το σλόγκαν: «Δώστε μας μια εθνική ιδέα». «Το ιδανικό του πατριωτισμού είναι πολύ σημαντικό», δήλωσε ο Πεσκόφ, στενός σύμβουλος του προέδρου Πούτιν. «Χωρίς την αφοσίωση του λαού, χωρίς την εμπιστοσύνη του δεν μπορούμε να περιμένουμε θετικά αποτελέσματα σε όσα κάνουμε στην εργασία μας», πρόσθεσε.

«Οι δυτικές αξίες» αντιμετωπίζονται σήμερα στη Ρωσία με περιφρόνηση από ρώσους διανοούμενους, που συγκεντρώνονται από όλο τον κόσμο για τη συνάντηση στη Λέσχη Βαλντάι. «Όλοι βαρέθηκαν αυτό το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έγινε παραδοσιακά πληκτικό».

Αλλά και η Ορθόδοξη Ρωσική Εκκλησία θεωρεί ότι η Δύση ευθύνεται για επικίνδυνες αναταραχές στον κόσμο. Ο Πούτιν κατανοεί σε βάθος ότι δεν υφίστανται γενικές δυτικές αξίες, όπως

υπενθύμισε ο Πεσκόφ. Παρ' ότι η Ρωσία δεν έχει καμιά πρόθεση να απομακρυνθεί από τη Δύση στην εξωτερική πολιτική, ο κύριος Πούτιν «ετοιμάζει τους Ρώσους ολοένα και περισσότερο για την κατανόηση της ιδέας ότι η Ρωσία δεν ανήκει στη Δύση ούτε στην Ευρώπη, με τον τρόπο που συζητήθηκε η συμμετοχή της στη δεκαετία του '90». Ο συγγραφέας Αλεξάντρ Ραρ δήλωσε δημόσια ότι η Ρωσία ετοιμάζεται για κάτι άλλο. Το τι σημαίνει αυτό, είπε, είναι πολύ δύσκολο να το πούμε.

Εμείς όμως το λέμε: Ο Πούτιν προωθεί ενεργά τον πατριωτισμό στη Ρωσία. Και αυτό, βέβαια, είναι κάτι που πρέπει να το βλέπουν και οι Έλληνες. Ότι δηλαδή το ιδανικό του πατριωτισμού έχει μέγιστη σημασία και για τη χώρα μας.

ΚΑΤΑΦΟΡΗ ΑΔΙΚΙΑ

Ο Ενβέρ Χότζα, μονοκράτορας της Αλβανίας, σε μια συνάντησή του με τον Στάλιν το 1948 ανέφερε ότι στη χώρα του υπάρχει ένα ποσοστό 30% περίπου Χριστιανών Ορθοδόξων, αφού προηγουμένως (το 1927) από τον βασιλιά της Αλβανίας Αχμέτ Ζόγου καταγράφηκε το ποσοστό των Ορθοδόξων Χριστιανών της χώρας στο 23%. Αλλά, στην κυβέρνηση Μπερίσα, το 2011, οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί κατέβηκαν μόλις στο 6,75% επί συνόλου 2.800.000 πολιτών.

Αντίθετα, η παραδοσιακά ολιγάριθμη Καθολική Κοινότητα του βορρά καταγράφηκε με ποσοστό 10,3%, δηλα-

δή όσο την υπολόγιζαν ανέκαθεν. (Οι Μουσουλμάνοι αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία με 56,7%). Η τόσο μεγάλη απόκλιση των αποτελεσμάτων, όπως ήταν φυσικό, προκάλεσε την άμεση αντίδραση της Ορθοδόξου Αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Αλβανίας, η οποία διακήρυξε πως δεν αναγνωρίζει το ποσοστό αυτής της απογραφής. Στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας, με τις 460 Ορθόδοξες ενορίες, οι Ορθόδοξοι υπερβαίνουν το 20%. Συνεπώς, είναι αδύνατον να υπάρχει σήμερα τόσο μεγάλη απόκλιση. Επίσημη απάντηση από κυβερνητικής πλευράς δεν υπήρξε. Μεταδιδόταν μόνο ότι η δραματική μείωση οφείλεται στη μετανάστευση.

Το αποτέλεσμα της απαράδεκτης αυτής απογραφής, όπως εκτιμάται και από ευρωπαϊκές διπλωματικές πηγές, υπαγορεύθηκε σκόπιμα από την Αλβανική κυβέρνηση, υπό την πίεση των ακραίων εθνικιστικών κύκλων. Το νομιμοφανές αυτό αποτέλεσμα αποδοκιμάστηκε τόσο από το Συμβούλιο της Ευρώπης όσο και από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Αμερικανικού Κογκρέσου.

Με τέτοιες κατάφορες αδικίες εις βάρος των ελληνικής καταγωγής Ορθοδόξων της Αλβανίας ανοίγει μια νέα δύσκολη σελίδα για τους Ορθοδόξους αδελφούς της Αλβανίας και ασφαλώς αναμένονται αντιδράσεις από τις άλλες ομόδοξες Εκκλησίες του πλανήτη μας.

Ιδιαίτερα πρέπει να υπάρξει η απαιτούμενη αντίδραση από την Ελληνική Κυβέρνηση και την Ορθόδοξη Εκκλησία της χώρας μας. Και οφείλουμε να προσευχόμαστε να δίνει ο Θεός ζωή και υγεία στον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο

Αλβανίας κ.κ. Αναστάσιο, ο οποίος είναι ο κυριότερος πρόμαχος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Αλβανίας.

ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΕΙ ΚΑΛΑ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Αν ευσταθούν οι καταγγελίες ότι ο πρώην υπουργός Οικονομικών Γ. Παπακωνσταντίνου αλλοίωσε κατάλογο με τα ονόματα Ελλήνων καταθετών στην Ελβετία, σβήνοντας τα ονόματα συγγενικών του προσώπων, θα ενισχυθούν οι υποψίες Ελλήνων και ξένων πολιτών ότι το πολιτικό μας σύστημα είναι ανίκανο να διαχειριστεί την τύχη του τόπου. Οι επιπτώσεις θα είναι πολύ σοβαρές. Για μεν τους Έλληνες, θα παγιωθεί η αντίληψη ότι ζούμε σε μια άδικη κοινωνία όπου όσοι μπορούν εκμεταλλεύονται το σύστημα σε βάρος των υπολοίπων, ενώ οι ξένοι θα αναρωτηθούν αν οι Έλληνες έχουν τη δυνατότητα να σωθούν ή αν κάθε βοήθεια που τους προσφέρεται είναι μάταιη. Ο μόνος τρόπος να ξεφύγει η χώρα από το τέλμα, να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της πολιτικής και ηθικής κατάρπτωσης, είναι να υιοθετήσει αμέσως μέτρα που θα εδραιώσουν αίσθημα δικαιοσύνης στην κοινωνία. Οι ζημιές από τις καταγγελίες για την υπουργική λαθροχειρία είναι τεράστιες.

Όταν άνθρωπος που εκπροσωπούσε το «Μνημόνιο» (με την επιβολή περικοπών και τις μεταρρυθμίσεις που εισήγαγε) λειτουργούσε σαν κουτοπόνηρος πολιτικάντης που έθετε τον εαυτό του και τους συγγενείς του πάνω από το δημόσιο καλό, τότε ασφαλώς συνεπάγεται το συμπέρασμα πως υπονομευόταν η ανά-

γκη για μεταρρυθμίσεις.

Με τα όσα έρχονται στο φως της δημοσιότητας καταλήγει κανείς ότι, για να πάει καλά η οικονομία του τόπου μας, πρέπει οπωσδήποτε να αλλάξει το πολιτικό σύστημα - να ανανεωθεί σε πρόσωπα και πρακτικές, να αντιπροσωπεύει έντιμα το λαό και να κινείται με σοβαρότητα και αξιοπρέπεια σε όλα τα κοινοτικά και διεθνή συμβούλια.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ 100 ΜΗΝΕΣ!

Το Συμβούλιο της Επικρατείας επίδικασε χρηματική αποζημίωση 4.800 ευρώ σε δικηγόρο για την ηθική βλάβη που υπέστη λόγω της αδικαιολόγητα μεγάλης καθυστέρησης στην έκδοση απόφασης σε υπόθεσή του. Αξίζει να σημειωθεί ότι το δικαστήριο που καθυστέρησε να εκδώσει απόφαση ήταν το ίδιο το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο ανέβαλε την υπόθεση 10 φορές και ολοκλήρωσε τη συζήτησή της ύστερα από 100 μήνες! Η επίμαχη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι η πρώτη μετά την εφαρμογή του νόμου για τη «δίκαιη δίκη». Φαίνεται ότι εδώ και τώρα πρέπει να αλλάξει ριζικά και το δικαστικό σύστημα, γιατί κάτω από τέτοιες συνθήκες παραλυσίας εφαρμογής των νόμων δεν μπορεί ο Έλληνας πολίτης να πιστεύει ότι μπορεί να βρει το δίκιο του (βλ. εφ. «Η Καθημερινή», 22.12.12).

ΕΛΠΙΔΑ ΠΡΟΣ ΤΟ 2013

Διαβάσαμε αυτές τις μέρες: Η έκπληξη του νέου έτους θα είναι

κατά πάσαν πιθανότητα η εκτίναξη της δημοφιλίας της Τρόικας σε συντριπτικό ποσοστό έναντι των Ελλήνων πολιτικών: Οι εκπρόσωποι των δανειστών της Ελλάδος είναι διατεθειμένοι να ασκήσουν πίεση για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής «ατόμων υψηλού πλούτου και επαγγελματιών υψηλού εισοδήματος», αφού για μία τριετία οι διαδοχικές κυβερνήσεις δεν έδειξαν καμιά προθυμία να παρέμβουν στις τάξεις των μεγάλων φοροφυγάδων. Ο γνωστός υπουργός οικονομικών της Γερμανίας κ. Β. Σόιμπλε επισημαίνει σταθερά ότι «το πρόβλημα της Ελλάδος είναι η διεφθαρμένη της πολιτική και η οικονομική ελίτ». Ο Σόιμπλε βηματίζει πάνω στα χνάρια της Άνγκελα Μέρκελ, η οποία χαρακτηρίζεται σαν μια ατρόμητη ηγέτης που οδηγεί την Ευρώπη μακριά από την κρίση χρέους και πιο κοντά στη δημοσιονομική ολοκλήρωση. Το σύστημα διαφθοράς στη χώρα μας ήδη έχει αρχίσει να καυτηριάζεται στον συνδικαλιστικό τομέα, στις δημόσιες επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και στις σκανδαλώδεις συνταξιοδοτήσεις της γνωστής κατηγορίας.

Τα μέτρα αυτά που βλέπουμε σήμερα καθαρότερα, βρίσκονται σε ορθή τροχιά για τον περιορισμό της αλόγιστης σπατάλης. Βέβαια, δεν αποτελούν το όλον, αλλά μέρος του προβλήματος, γιατί μένει ακόμη ανοικτό και το μεγάλο θέμα της διαφθοράς του πολιτικού συστήματος και συγκεκριμένα των πολιτικών κομμάτων. Θα ήταν πολύ χρήσιμο και για το λαό να διαπιστωθεί, ποιοι είναι οι μεγάλοι χορηγοί των κομμάτων και τι εξασφαλίζουν ως αντάλλαγμα.

γκη για μεταρρυθμίσεις.

Με τα όσα έρχονται στο φως της δημοσιότητας καταλήγει κανείς ότι, για να πάει καλά η οικονομία του τόπου μας, πρέπει οπωσδήποτε να αλλάξει το πολιτικό σύστημα - να ανανεωθεί σε πρόσωπα και πρακτικές, να αντιπροσωπεύει έντιμα το λαό και να κινείται με σοβαρότητα και αξιοπρέπεια σε όλα τα κοινοτικά και διεθνή συμβούλια.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ 100 ΜΗΝΕΣ!

Το Συμβούλιο της Επικρατείας επίδικασε χρηματική αποζημίωση 4.800 ευρώ σε δικηγόρο για την ηθική βλάβη που υπέστη λόγω της αδικαιολόγητα μεγάλης καθυστέρησης στην έκδοση απόφασης σε υπόθεσή του. Αξίζει να σημειωθεί ότι το δικαστήριο που καθυστέρησε να εκδώσει απόφαση ήταν το ίδιο το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο ανέβαλε την υπόθεση 10 φορές και ολοκλήρωσε τη συζήτησή της ύστερα από 100 μήνες! Η επίμαχη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι η πρώτη μετά την εφαρμογή του νόμου για τη «δίκαιη δίκη». Φαίνεται ότι εδώ και τώρα πρέπει να αλλάξει ριζικά και το δικαστικό σύστημα, γιατί κάτω από τέτοιες συνθήκες παραλυσίας εφαρμογής των νόμων δεν μπορεί ο Έλληνας πολίτης να πιστεύει ότι μπορεί να βρει το δίκιο του (βλ. εφ. «Η Καθημερινή», 22.12.12).

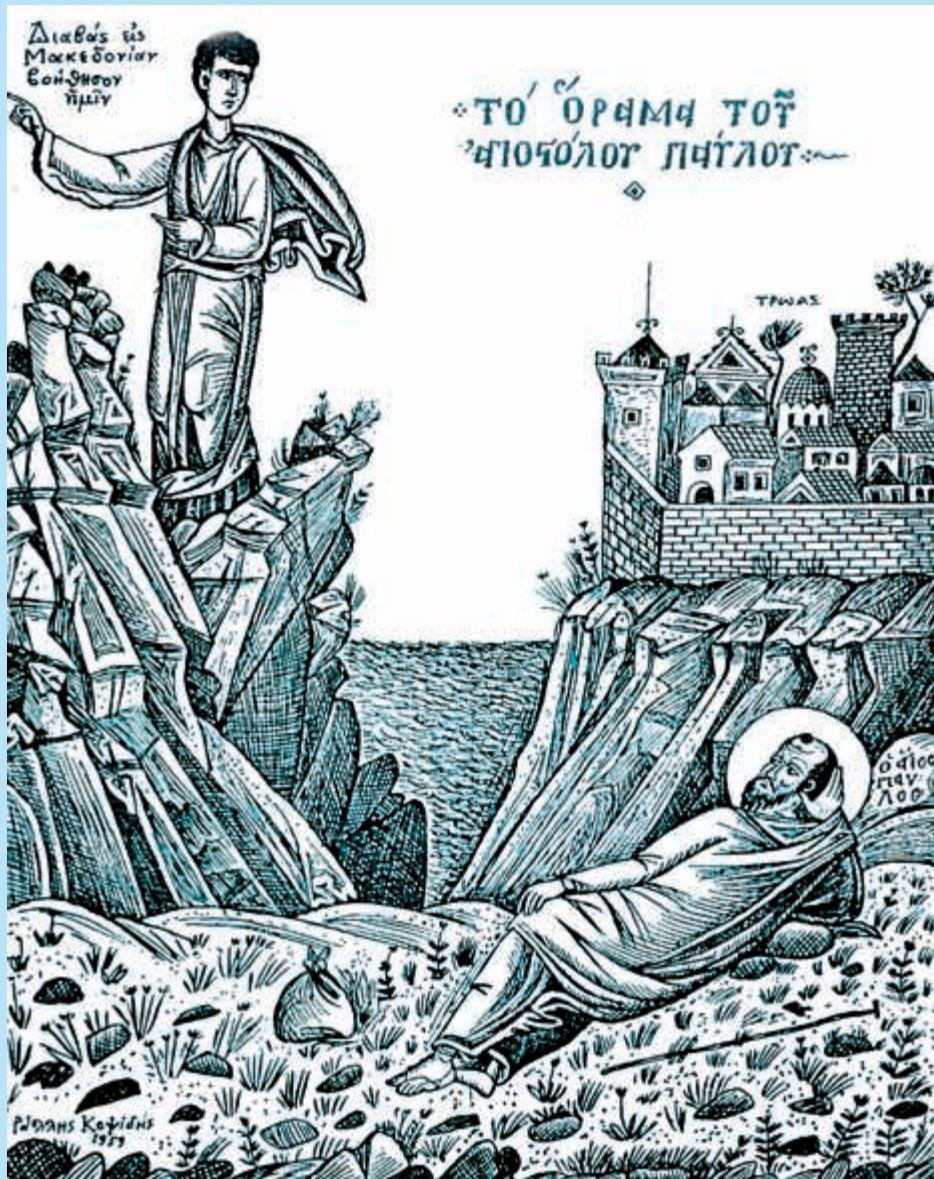
ΕΛΠΙΔΑ ΠΡΟΣ ΤΟ 2013

Διαβάσαμε αυτές τις μέρες: Η έκπληξη του νέου έτους θα είναι

κατά πάσαν πιθανότητα η εκτίναξη της δημοφιλίας της Τρόικας σε συντριπτικό ποσοστό έναντι των Ελλήνων πολιτικών: Οι εκπρόσωποι των δανειστών της Ελλάδος είναι διατεθειμένοι να ασκήσουν πίεση για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής «ατόμων υψηλού πλούτου και επαγγελματιών υψηλού εισοδήματος», αφού για μία τριετία οι διαδοχικές κυβερνήσεις δεν έδειξαν καμιά προθυμία να παρέμβουν στις τάξεις των μεγάλων φοροφυγάδων. Ο γνωστός υπουργός οικονομικών της Γερμανίας κ. Β. Σόιμπλε επισημαίνει σταθερά ότι «το πρόβλημα της Ελλάδος είναι η διεφθαρμένη της πολιτική και η οικονομική ελίτ». Ο Σόιμπλε βηματίζει πάνω στα χνάρια της Άνγκελα Μέρκελ, η οποία χαρακτηρίζεται σαν μια ατρόμητη ηγέτης που οδηγεί την Ευρώπη μακριά από την κρίση χρέους και πιο κοντά στη δημοσιονομική ολοκλήρωση. Το σύστημα διαφθοράς στη χώρα μας ήδη έχει αρχίσει να καυτηριάζεται στον συνδικαλιστικό τομέα, στις δημόσιες επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και στις σκανδαλώδεις συνταξιοδοτήσεις της γνωστής κατηγορίας.

Τα μέτρα αυτά που βλέπουμε σήμερα καθαρότερα, βρίσκονται σε ορθή τροχιά για τον περιορισμό της αλόγιστης σπατάλης. Βέβαια, δεν αποτελούν το όλον, αλλά μέρος του προβλήματος, γιατί μένει ακόμη ανοικτό και το μεγάλο θέμα της διαφθοράς του πολιτικού συστήματος και συγκεκριμένα των πολιτικών κομμάτων. Θα ήταν πολύ χρήσιμο και για το λαό να διαπιστωθεί, ποιοι είναι οι μεγάλοι χορηγοί των κομμάτων και τι εξασφαλίζουν ως αντάλλαγμα.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

«Καί ὄραμα διά τῆς νυκτός ὤφθη τῷ Παύλῳ· ἀνὴρ τις ἦν Μακεδὼν ἐστῶς, παρακαλῶν αὐτόν καί λέγων. διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν· ὡς δέ τό ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τήν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.»

(Πράξ. ια΄, 9-10)